

VISOKI UPRAVNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

PRAVNI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

HRVATSKA
JAVNOBILJEŽNIČKA KOMORA

32. MEĐUNARODNO SAVJETOVANJE PRAVNIKA “PETAR SIMONETTI” (VLASNIŠTVO – OBVEZE – POSTUPAK)

KNJIGA SAŽETAKA 2026.

Poreč, 15. – 17. travnja 2026.

**32. MEĐUNARODNO SAVJETOVANJE PRAVNIKA „PETAR SIMONETTI“
(VLASNIŠTVO – OBVEZE – POSTUPAK)**

KNJIGA SAŽETAKA

Izdavač:

Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Za izdavača:

Prof. dr. sc. Dario Đerđa, dekan, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Urednik:

Izv. prof. dr. sc. Ines Matić Matešković, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Lektura:

Ivan Babić, mag. philol. croat., Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Ivana Edmonds, v. pred., univ. spec. educ. philol. angl. et univ. spec. paed., Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

ISBN:

978-953-8034-73-2 (tiskano)

978-953-8034-74-9 (e-izdanje)

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom katalogu knjižničnog sustava Bukinet pod brojem 991005948958909366.

Konferencija je organizirana u suradnji s Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske i Hrvatskom javnobilježničkom komorom.

Rijeka, 2026.

SADRŽAJ

SEKCIJA - STVARNO PRAVO

Tatjana Josipović, Hano Ernst
**PRAVNI POLOŽAJ ZAJEDNICE SUVLASNIKA U NOVOM SUSTAVU UPRAVLJANJA
ETAŽNIM VLASNIŠTVOM 12**

Damir Kontrec
DIGITALIZACIJA ZEMLJIŠNIH KNJIGA U REPUBLICI HRVATSKOJ 14

Meliha Powlakić
**IZAZOVI KOJE PROCES DIGITALIZACIJE NAMEĆE TEORIJI GRAĐANSKOG PRAVA -
JE LI NAM POTREBNA REVIZIJA POJMA OBJEKTA GRAĐANSKOG PRAVA? 16**

Gabrijela Mihelčić, Maša Marochini Zrinski, Goranka Barać-Ručević
**JE LI VRIJEME ZA „ČETVRTU GENERACIJU“ PRAVA NA ŽIVOT U ZDRAVOJ
ŽIVOTNOJ SREDINI? 18**

Loris Belanić, Josip Dešić
**UMJETNA INTELIGENCIJA I DIGITALNA TRANSFORMACIJA ZEMLJIŠNOKNJIŽNOG
POSTUPKA: IZMEĐU UČINKOVITOSTI I PRAVNE SIGURNOSTI. 20**

Iva Parenta, Sandra Marković
**OKOLIŠNI RIZICI I ZAŠTITA TEMELJNIH PRAVA: USTAVNOPRAVNA I KONVENCIJSKA
PERSPEKTIVA. 22**

SEKCIJA - OBVEZNO PRAVO

Zvonimir Slakoper
IZRAVNA I NEIZRAVNA ŠTETA – STANJE I OTVORENA PITANJA 26

Saša Nikšić
**POPRAVLJANJE IMOVINSKE ŠTETE – NAČELO POTPUNE NAKNADE I INSTITUT
SNIŽENJA NAKNADE 28**

Jadranko Jug
**ZASTARA POTRAŽIVANJA NAKNADE ZA ODUZETU NEKRETNINU NA KOJOJ JE
IZGRAĐENA NERAZVRSTANA CESTA I ODLUKA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE
HRVATSKE OD 24. LIPNJA 2025. 30**

Maja Bukovac Puvača, Iva Tuhtan Grgić
**POSEBNE PRETPOSTAVKE VALJANOSTI UGOVORNIH RASPOLAGANJA PREDAKA U
KORIST POTOMAKA S NASLJEDNOPRAVNIM UČINCIMA 32**

Marko Bevanda, Maja Čolaković
**ZAŠTITA DJECE KAO POTROŠAČA U DIGITALNO DOBA – UREDBA (EU) 2025/2509 O
SIGURNOSTI IGRAČAKA. 34**

Sandra Winkler, Helena Majer
**BRAČNA STEČEVINA U DIGITALNOM DOBU: POSTOJEĆA PRAVILA ZA MODERNE
IZAZOVE? 36**

SEKCIJA - PRAVO DRUŠTAVA I FINACIJSKO PRAVO

Tomislav Jakšić, Mihaela Braut Filipović
POVLAČENJE POSLOVNIH UDJELA 40

Antun Bilić, Sara Senjak
**ODNOS SLOBODE VRŠENJA ČLANSKIH PRAVA I OBVEZE LOJALNOG
POSTUPANJA 42**

Antonija Zubović
**OSNAŽIVANJE OBITELJSKIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA ZA ODRŽIVU
BUDUĆNOST. 44**

Ana Dujmović
**NACIONALNA POSTUPOVNA AUTONOMIJA I ZAHTJEVI PRAVA NA DJELOTVORAN
PRAVNI LIJEK U POREZNIM PREDMETIMA. 46**

Edita Čulinović-Herc, Nataša Žunić Kovačević, Viktorija Pisačić
**IZAZOVI I ODABRANA PITANJA POREZNOG TRETMANA PRIJENOSA POSLOVANJA U
OBITELJSKIM DRUŠTVIMA 48**

Sandra Laleta, Karla Kotulovski
**MOGUĆNOST DRUKČIJEG UREĐENJA RADNOG VREMENA: ČLANOVI OBITELJI
KAO „AUTONOMNI RADNICI“ U OBITELJSKIM DRUŠTVIMA 50**

SEKCIJA - UPRAVNO PRAVO

Marko Šikić, Mateja Held
PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ U PROSTORNOM UREĐENJU I GRADNJI 54

Sanja Otočan
**IZVANREDNI PRAVNI LIJEKOVI PO POSEBNIM PROPISIMA U PRAKSI VISOKOG
UPRAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE. 56**

Ljiljana Karlovčan - Đurović
**NAJČEŠĆE POGREŠKE JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE)
SAMOUPRAVE U POSTUPKU DONOŠENJA OPĆIH AKATA. 60**

Tamara Bogdanović
ZABRANA DISKRIMINACIJE PREMA PRAKSI EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA. 62

Dario Đerđa, Stjepan Gadžo
UPRAVNI UGOVORI U HRVATSKOJ: 15 GODINA NEOSTVARENIH OČEKIVANJA. . . 64

Ivica Šušak
KVALITETA VISOKOG OBRAZOVANJA KAO JAVNE USLUGE U KONTEKSTU AKREDITACIJE STUDIJA. 66

SEKCIJA - GRAĐANSKO POSTUPOVNO PRAVO

Mihajlo Dika
OSIGURANJE PARNIČNIH TROŠKOVA PREMA INTERNOM HRVATSKOM PRAVU. . . 70

Mato Arlović
NAČELA I SPECIFIČNOSTI USTAVNOSUDSKE KONTROLE POREZNIH ZAKONA U REPUBLICI HRVATSKOJ 72

Jasnica Garašić
PREKID PARNIČNOG POSTUPKA KAO PRAVNA POSLJEDICA OTVARANJA STEČAJNOG POSTUPKA 74

Vesna Rijavec
PREKOGRAIČNI PRELAZ ODLUKA I ISPRAVA PREMA UREDBI O NASLJEĐIVANJU 76

Tomaž Keresteš
BUDUĆE I UVJETNE TRAŽBINE O OVRSI. 78

Marinko Učur
STEČENO PRAVO NA STAROSNU MIROVINU, NEADEKVATNO ZAŠTIĆENO 80

Aleksandra Maganić, Sladana Aras Kramar
UTVRĐIVANJE IZVANBRAČNE ZAJEDNICE 82

Jozo Čizmić
UJEDNAČAVANJE SUDSKE PRAKSE U PARNIČNOM POSTUPKU 84

Hrvoje Sikirić
25 GODINA ZAKONA O ARBITRAŽI – IZBOR IZ SUDSKE I ARBITRAŽNE PRAKSE. . 86

Martina Smojver
TERMINOLOŠKI IZAZOVI I RIZICI UPORABE UMJETNE INTELIGENCIJE U PREKOGRAIČNIM POSTUPCIMA. 88

Mijo Galot, Vanesa Brizić Bahun
PROCESNA OGRANIČENJA PODNOŠENJA TUŽBE ZA NAKNADU ŠTETE U MEDIJSKIM SPOROVIMA. 90

Ivan Tironi, sudac
JAVNO IZRICANJE PRESUDE I PRAVNE POSLJEDICE JAVNOG NEIZRICANJA PRESUDE. 92

Paula Poretti
TRANSFORMACIJA PROCESNOG PRAVA U INSTRUMENT ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA POTROŠAČA – POUKE IZ PREDMETA C-351/23 GR REAL 94

Iva Buljan, Eduard Kunštek
OKAMOVA BRITVA – IZMEĐU POTREBE POJEDNOSTAVLJIVANJA I OPASNOSTI PRETJERANOG REDUKCIONIZMA. 96

PROGRAM KONFERENCIJE

SRIJEDA, 15. travnja 2026. godine

OTVARANJE SAVJETOVANJA (od 9.30 do 10.00 sati)

Prof. dr. sc. Dario Đerđa, dekan Fakulteta, Pravni fakultet u Rijeci

Nada Kemec, predsjednica Komore, Hrvatska javnobilježnička komora

Mr. sc. Inga Vezmar Barlek, predsjednica Suda, Visoki upravni sud Republike Hrvatske

Prof. dr. sc. Frane Staničić, predsjednik Suda, Ustavni sud Republike Hrvatske

STVARNO PRAVO (od 10.00 do 12.00 sati)

Prof. dr. sc. Tatjana Josipović, prof. dr. sc. **Hano Ernst**, Pravni fakultet u Zagrebu

» *Pravni položaj zajednice suvlasnika u novom sustavu upravljanja etažnim vlasništvom*

Damir Kontrec, predsjednik Građanskog odjela, Vrhovni sud Republike Hrvatske

» *Digitalizacija zemljišnih knjiga u Republici Hrvatskoj*

Prof. dr. sc. Meliha Powlakić, profesor emeritus, Pravni fakultet u Sarajevu

» *Izazovi koje proces digitalizacije nameće teoriji građanskog prava - da li nam je potrebna revizija pojma objekta građanskog prava?*

Prof. dr. sc. Gabrijela Mihelčić, Pravni fakultet u Rijeci

Izv. prof. dr. sc. Maša Marochini Zrinski, sutkinja, Ustavni sud Republike Hrvatske

Goranka Barać-Ručević, predsjednica Odjela za praćenje i proučavanje prakse Europskog Suda za ljudska prava i Suda Europske unije, Vrhovni sud Republike Hrvatske

» *Je li vrijeme za „četvrtu generaciju“ prava na život u zdravoj životnoj sredini?*

Prof. dr. sc. Loris Belanić, doc. dr. sc. **Josip Dešić**, Pravni fakultet u Rijeci

» *Umjetna inteligencija i digitalna transformacija zemljišnoknjižnog postupka: između učinkovitosti i pravne sigurnosti*

Doc. dr. sc. Iva Parenta, Pravni fakultet u Rijeci

Dr. sc. Sandra Marković, Zajednički odvjetnički ured Marković, Grbavac & Gliha, Zagreb

» *Okolišni rizici i zaštita temeljnih prava: ustavnopravna i konvencijska perspektiva*

Okrugli stol (od 12.00 do 13.00 sati)

Odabrana pitanja iz sudske prakse Ustavnog suda Republike Hrvatske

Izv. prof. dr. sc. Maša Marochini Zrinski, sutkinja

OBVEZNO PRAVO (od 16.00 do 18.00 sati)

Prof. dr. sc. Zvonimir Slakoper, profesor u mirovini, Pravni fakultet u Rijeci

» *Izravna i neizravna šteta - stanje i otvorena pitanja*

Prof. dr. sc. Saša Nikšić, Pravni fakultet u Zagrebu

» *Popravljanje imovinske štete - načelo potpune naknade i institut sniženja naknade*

Dr. sc. Jadranko Jug, sudac, Vrhovni sud Republike Hrvatske

» *Zastara potraživanja naknade za oduzetu nekretninu na kojoj je izgrađena nerazvrstana cesta i odluka Ustavnog suda RH od 24. lipnja 2025.*

Prof. dr. sc. Maja Bukovac Puvača, izv. prof. dr. sc. **Iva Tuhtan Grgić**, Pravni fakultet u Rijeci

» *Posebne pretpostavke valjanosti ugovornih raspolaganja predaka u korist potomaka s nasljednopravnim učincima*

Prof. dr. sc. Marko Bevanda, Pravni fakultet u Mostaru

Prof. dr. sc. Maja Čolaković, Univerzitet Džemal Bijedić u Mostaru, Pravni fakultet

» *Zaštita djece kao potrošača u digitalno doba - Uredba (EU) 2025/2509 o sigurnosti igračaka*

Izv. prof. dr. sc. Sandra Winkler, **Helena Majer**, univ. mag. iur., Pravni fakultet u Rijeci

» *Bračna stečevina u digitalnom dobu: postojeća pravila za moderne izazove?*

Okrugli stol (od 18.00 do 19.00 sati)

Recentna sudska praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske

Damir Kontrec, predsjednik Građanskog odjela

Dr. sc. Jadranko Jug, sudac

Vrhovni sud Republike Hrvatske

Zajednička večera u 21.00 sat

Restoran Hotela Diamant

ČETVRTAK, 16. travnja 2026. godine

PRAVO DRUŠTAVA I FINACIJSKO PRAVO (od 9.00 do 10.30 sati)

Izv. prof. dr. sc. Tomislav Jakšić, Pravni fakultet u Zagrebu

Izv. prof. dr. sc. Mihaela Braut Filipović, Pravni fakultet u Rijeci

» *Povlačenje poslovnih udjela*

Izv. prof. dr. sc. Antun Bilić, Pravni fakultet u Zagrebu

Sara Senjak, mag. iur., **Batarelo Dvojković Vuchetich** odvjetničko društvo d.o.o., Zagreb

» *Odnos slobode vršenja članskih prava i obveze lojalnog postupanja*

Izv. prof. dr. sc. Antonija Zubović, Pravni fakultet u Rijeci

» *Oснаživanje obiteljskih trgovačkih društava za održivu budućnost*

Izv. prof. dr. sc. Ana Dujmović, Pravni fakultet u Mostaru

» *Nacionalna postupovna autonomija i zahtjevi prava na djelotvoran pravni lijek u poreznim predmetima*

Prof. dr. sc. Edita Čulinović-Herc, prof. dr. sc. **Nataša Žunić Kovačević**, **Viktorija Pisačić**, mag. iur., Pravni fakultet u Rijeci

» *Izazovi i odabrana pitanja poreznog tretmana prijenosa poslovanja u obiteljskim društvima*

Prof. dr. sc. Sandra Laleta, doc. dr. sc. **Karla Kotulovski**, Pravni fakultet u Rijeci

» *Mogućnost drukčijeg uređenja radnog vremena: članovi obitelji kao „autonomni radnici“ u obiteljskim društvima*

Stanka uz osvježenje (od 10.30 do 10.45 sati)

UPRAVNO PRAVO (od 10.45 do 12.15 sati)

Prof. dr. sc. Marko Šikić, izv. prof. dr. sc. Mateja Held, Pravni fakultet u Zagrebu

» *Procjena utjecaja na okoliš u prostornom uređenju i gradnji*

Dr. sc. Sanja Otočan, sutkinja, Visoki upravni sud Republike Hrvatske

» *Izvanredni pravni lijekovi po posebnim propisima u praksi Visokog upravnog suda Republike Hrvatske*

Ljiljana Karlovčan-Đurović, sutkinja, Visoki upravni sud Republike Hrvatske

» *Najčešće pogreške jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u postupku donošenja općih akata*

Tamara Bogdanović, univ. spec. iur., sutkinja, Upravni sud u Zagrebu

» *Zabrana diskriminacije prema praksi Europskog suda za ljudska prava*

Prof. dr. sc. Dario Đerđa, izv. prof. dr. sc. Stjepan Gadžo, Pravni fakultet u Rijeci

» *Upravni ugovori u Hrvatskoj: 15 godina neostvarenih očekivanja*

Ivica Šušak, dipl. iur., Medicinski fakultet u Zagrebu

» *Kvaliteta visokog obrazovanja kao javne usluge u kontekstu akreditacije studija*

Okrugli stol (od 12.15 do 13.15 sati)

Aktualna pitanja upravnog prava

Mr. sc. Inga Vezmar Barlek, predsjednica Suda

Visoki upravni sud Republike Hrvatske

Ante Galić, sudac

Ustavni sud Republike Hrvatske

Okrugli stol (od 16.00 do 17.00 sati)

Izazovi u praktičnoj primjeni elektroničkog sudskog registra

Vjenceslav Arambašić, javni bilježnik

Hrvatska javnobilježnička komora

Zajednička večera u 21.00 sat

Restoran Hotela Diamant

PETAK, 17. travnja 2026. godine

GRADANSKO POSTUPOVNO PRAVO (od 9.00 do 11.30 sati)

Prof. dr. sc. Mihajlo Dika, profesor emeritus, Pravni fakultet u Zagrebu

» *Osiguranje parničnih troškova prema internom hrvatskom pravu*

Dr. sc. Mato Arlović, sudac, Ustavni sud Republike Hrvatske

» *Načela i specifičnosti ustavnosudske kontrole poreznih zakona u Republici Hrvatskoj*

Prof. dr. sc. Jasnica Garašić, Pravni fakultet u Zagrebu

» *Prekid parničnog postupka kao pravna posljedica otvaranja stečajnog postupka*

Prof. dr. sc. Vesna Rijavec, Pravni fakultet u Mariboru

» *Prekogranični prelaz odluka i isprava po Uredbi o nasljeđivanju*

Prof. dr. sc. Tomaž Keresteš, Pravni fakultet u Mariboru

» *Buduće i uvjetne tražbine o ovrsi*

Prof. dr. sc. Marinko Učur, profesor u mirovini, Pravni fakultet u Rijeci

» *Stečeno pravo na starosnu mirovinu, neadekvatno zaštićeno*

Prof. dr. sc. Aleksandra Maganić, prof. dr. sc. Sladana Aras Kramar, Pravni fakultet u Zagrebu

» *Utvrđivanje izvanbračne zajednice*

Prof. dr. sc. Jozo Čizmić, profesor u mirovini, Pravni fakultet u Splitu

» *Ujednačavanje sudske prakse u parničnom postupku*

Prof. dr. sc. Hrvoje Sikirić, Pravni fakultet u Zagrebu

» *25 godina Zakona o arbitraži - Izbor iz sudske i arbitražne prakse*

Martina Smojver, mag. iur., Pravni fakultet u Rijeci

» *Terminološki izazovi i rizici uporabe umjetne inteligencije u prekograničnim postupcima*

Nasl. doc. dr. sc. Mijo Galiot, sudac, Općinski sud u Splitu

Vanesa Brzić Bahun, sutkinja, Općinski građanski sud u Zagrebu

» *Procesna ograničenja podnošenja tužbe za naknadu štete u medijskim sporovima*

Ivan Tironi, sudac, Županijski sud u Splitu

» *Javno izricanje presude i pravne posljedice javnog neizricanja presude*

Izv. prof. dr. sc. Paula Poretti, Pravni fakultet u Osijeku

» *Transformacija procesnog prava u instrument zaštite ljudskih prava potrošača - pouke iz predmeta C-351/23 GR REAL*

Iva Buljan, sutkinja, Trgovački sud u Zagrebu

Prof. dr. sc. Eduard Kunštek, Pravni fakultet u Rijeci

» *Okamova britva - između potrebe pojednostavljivanja i opasnosti pretjeranog redukcionizma*

Okrugli stol (od 12.00 do 13.00 sati)

Sporovi male vrijednosti

Prof. dr. sc. Eduard Kunštek

Pravni fakultet u Rijeci

Zaključenje savjetovanja u 13.00 sati

SEKCIJA
STVARNO PRAVO

Dr. sc. Tatjana Josipović, redovita profesorica u trajnom izboru, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet

Dr. sc. Hano Ernst, redoviti profesor, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet

PRAVNI POLOŽAJ ZAJEDNICE SUVLASNIKA U NOVOM SUSTAVU UPRAVLJANJA ETAŽNIM VLASNIŠTVOM

Sažetak

Novi Zakon o upravljanju i održavanju zgrada (ZUOZ) uvodi potpuno novo uređenje zajednice suvlasnika, koja se po prvi put u hrvatskom pravu uređuje kao pravna osoba. Time se čini veliki iskorak u odnosu na dosadašnji sustav uređen Zakonom o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, u kojem je zajednica suvlasnika postojala isključivo kao skup suvlasnika bez pravne osobnosti. U hrvatskom stvarnom pravu time nastaje svojevrsni dualizam: tradicionalni model, oblikovan prema austrijskom pravu koje ne poznaje zajednicu suvlasnika kao pravni subjekt, te novi model koji se približava francuskom uređenju. Novo uređenje zamišljeno je ponajprije radi olakšanja upravljanja i održavanja zgrada, jer davanje pravne osobnosti omogućuje zajednici suvlasnika jednostavnije sudjelovanje u pravnom prometu, kako prema suvlasnicima tako i prema trećim osobama. Unatoč tome, novo uređenje ima niz nedostataka. Uvođenje ograničene javnosti registra zajednice suvlasnika predstavlja ozbiljan nedostatak jer može dovesti u pitanje pravne učinke prema trećim osobama. Značajan nedostatak predstavlja i uređenje vijeća suvlasnika, koje u određenim situacijama može omogućiti da manjina nametne svoju volju većini, što je neprihvatljivo. Osim toga, novi sustav ne sadržava jasna pravna sredstva i postupke za zaštitu preglasanih suvlasnika, osobito kada im protiv njihove volje nastaju znatne financijske obveze vezane uz održavanje zgrade ili kada im se ograničava mogućnost obavljanja radnji u njihovim posebnim dijelovima. Iako je novo uređenje zajednice suvlasnika dobrodošla i u osnovi kvalitetno zamišljena reforma hrvatskog stvarnog prava, u zakonu su, dijelom zbog površnog ili ishitrenog normativnog pristupa, ostale brojne nedorečenosti i pojedini pogrešni izbori. Te će se manjkavosti morati otkloniti u budućim zakonskim izmjenama kako bi se sustav u potpunosti uskladio s potrebama prakse i temeljnim načelima suvremenog prava nekretnina. U radu se kroz sedam cjelina sustavno obrađuju sva važna pitanja vezana uz novo uređenje zajednice suvlasnika u kontekstu upravljanja zgradama.

Ključne riječi: etažno vlasništvo; zajednica suvlasnika; upravljanje.

Tatjana Josipović, PhD, Full Professor with Tenure, University of Zagreb, Faculty of Law

Hano Ernst, PhD, Full Professor, University of Zagreb, Faculty of Law

THE LEGAL STATUS OF THE CONDOMINIUM ASSOCIATION IN THE NEW SYSTEM OF CONDOMINIUM MANAGEMENT

Summary

The new Act on the Management and Maintenance of Buildings introduces an entirely new regulatory framework for the condominium association, which is, for the first time in Croatian law, recognised as a legal person. This represents a major departure from the previous system under the Ownership and Other Property Rights Act, under which the condominium collective existed solely as a group of co-owners without legal personality. Croatian property law thus adopts a dualistic structure, comprising a traditional model shaped by Austrian law, which does not recognise the condominium association as a legal person, and a new model that moves closer to the French system. The new framework is primarily intended to facilitate the management and maintenance of buildings, since the conferral of legal personality enables the condominium association to participate more easily in legal transactions, both in relations among the co-owners themselves and in dealings with third parties. Nevertheless, the new framework exhibits a number of shortcomings. The introduction of limited public access to the register of condominium associations constitutes a serious deficiency, as it calls into question the legal effects vis-à-vis third parties. Another significant flaw lies in the regulation of the condominium council, which in certain situations may allow a minority to impose its will on the majority, which is unacceptable. In addition, the new system lacks clear legal remedies and procedural mechanisms for the protection of outvoted co-owners, particularly in situations in which substantial financial obligations relating to building maintenance are imposed against their will, or in which their ability to carry out activities within their individual units is restricted. Although the new regulation of the condominium association constitutes a welcome and, in principle, well-conceived reform of Croatian property law, the Act – partly as a result of a superficial or hasty legislative approach – contains numerous ambiguities and several questionable choices. These deficiencies will need to be remedied through future legislative amendments in order to fully align the system with the needs of practice and the fundamental principles of modern real estate law. The paper, structured into seven sections, systematically examines all key issues relating to the new regulatory framework governing the condominium association in the context of building management.

Keywords: condominium; condominium association; management.

Damir Kontrec, sudac i predsjednik Građanskog odjela, Vrhovni sud Republike Hrvatske

DIGITALIZACIJA ZEMLJIŠNIH KNJIGA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sažetak

Prvi Zakon o zemljišnim knjigama u Republici Hrvatskoj, donesen 1996. godine, uveo je pojam EOP-zemljišne knjige (zemljišne knjige vođene elektroničkom obradom podataka), kao i baze zemljišnih podataka Republike Hrvatske. Međutim, u praksi nije došlo do uspostave EOPzemljišne knjige, već je praksa otišla u drugom smjeru – prijepisu ručno vođenih zemljišnih knjiga u elektronički oblik i verifikaciji tako prenesenih podataka. Tek izmjenama i dopunama Zakona o zemljišnim knjigama iz 2013. godine u zakon se uvodi nova glava pod nazivom *Elektroničko poslovanje u zemljišnim knjigama*, čime su postavljeni temelji za izdavanje izvadaka iz zemljišne knjige putem mrežnih stranica i elektroničko podnošenje prijedloga za upis u zemljišnu knjigu. Od 2015. godine započelo je izdavanje izvadaka iz zemljišnih knjiga putem One-Stop-Shopa Zajedničkog informacijskog sustava zemljišnih knjiga i katastra. Od 2017. godine započelo je i podnošenje prijedloga za upis elektroničkim putem od strane javnih bilježnika i odvjetnika. Od 2019. godine elektroničko poslovanje postaje redoviti način poslovanja, a normativno se detaljno uređuje podnošenje prijedloga elektroničkim putem, pri čemu su javni bilježnici, odvjetnici i državno odvjetništvo taksativno navedeni kao ovlašteni korisnici informatičkog sustava. Od 2022. godine uvodi se obveza dostave prijedloga za upis u elektroničkom obliku, a isto tako propisuje se vođenje zemljišnih knjiga u cijelosti u elektroničkom obliku (glavne knjige i zbirke isprava). Nastavak digitalizacije zemljišnih knjiga i stvaranje baze zemljišnih podataka i dalje su u tijeku, uz uvođenje virtualnog asistenta koji uz pomoć umjetne inteligencije daje upute strankama o korištenju zemljišnih knjiga.

Ključne riječi: zemljišne knjige; digitalizacija; elektroničko poslovanje u zemljišnim knjigama.

Damir Kontrec, Justice and President of the Civil Department, Supreme Court of the Republic of Croatia

DIGITALIZATION OF LAND REGISTERS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

The first Land Registry Act in the Republic of Croatia, passed in 1996, introduced the concept of an EOP land registry (land registry maintained by electronic data processing), as well as a land database of the Republic of Croatia. However, in practice, the EOP land registry was not created, but the practice went in the other direction – the transcription of manually maintained land registries into electronic form and the verification of such data. Only with the amendment of the Land Registry Act of 2013, a new chapter entitled “Electronic Business in Land Registry” was introduced into the law, which laid the foundations for the issuance of land registry extracts via the internet and the electronic submission of proposals for entry in the land registry. Since 2015, the issuance of land registry extracts via the One-Stop-Shop of the Joint Land Registry and Cadastre Information System has begun. Since 2017, the submission of proposals for entry by notaries and lawyers has also begun electronically. Since 2019, electronic business has become regular business, and the submission of proposals electronically has been regulated in detail by the normative act, with notaries, lawyers and the state attorney’s office being explicitly listed as authorized users of the information system. From 2022, the obligation to submit proposals for registration in electronic form will be introduced, and it is also prescribed that land registers be kept entirely in electronic form (main books and collections of documents). The continued digitization of land registers and the creation of a land database is still underway, with the introduction of a virtual assistant that, with the help of artificial intelligence, provides instructions to clients on how to use the land registers.

Keywords: land registers; digitalization; electronic business in land registers.

Dr. sc. Meliha Powlakić, profesor emeritus, Univerzitet u Sarajevu, Pravni fakultet

IZAZOVI KOJE PROCES DIGITALIZACIJE NAMEĆE TEORIJI GRAĐANSKOG PRAVA - JE LI NAM POTREBNA REVIZIJA POJMA OBJEKTA GRAĐANSKOG PRAVA?

Sažetak

Jedno od najaktualnijih pitanja suvremene teorije građanskog prava jest obuhvaća li tradicionalni pojam objekta građanskog prava na odgovarajući način digitalna dobra. Umjesto davanja konačnog odgovora, ovaj rad pruža pregled suvremenih znanstvenih stajališta, istraživanja i regulatornih nastojanja koja se odnose na digitalna dobra. Nadalje, razmatra se način na koji bi pravni poredci Hrvatske te Bosne i Hercegovine – koji na tom području još uvijek nemaju recentne zakonodavne intervencije – mogli klasificirati i urediti takva dobra. U tim se pravnim sustavima to pitanje primarno promatra na razini stvarnog prava, s obzirom na nedostatak općeg dijela građanskog prava. Središnje je pitanje može li postojeći pojam stvari obuhvatiti različite digitalne entitete koji već *de facto* funkcioniraju kao takvi, budući da su objekti transakcija *inter vivos*, nasljeđivanja, ovrhe, zalaganja i sl. Usporednopravna analiza nastoji odgovoriti na to jesu li pravni poredci koji, pod utjecajem austrijskog prava, razlikuju tjelesne i bestjelesne stvari u povoljnijem položaju od onih koji imaju užu, na posjedu utemeljen koncept stvari. Sudska i druga praksa već su prihvatile pragmatično proširenje pojma „stvari“ na digitalna dobra kao imovinske vrijednosti koje se nalaze pod isključivom kontrolom određenog subjekta. U tom je kontekstu posebno zanimljivo rješenje nizozemskog prava, prema kojemu su stvari i sve druge imovinske vrijednosti obuhvaćene višim rodnim pojmom dobara, koja mogu biti objekt stvarnopravnih odnosa. Detaljnija definicija i posebno uređenje pojedinih vrsta digitalnih dobara na nacionalnoj razini nisu svrsishoditi, jer su takva dobra ubikvitetna, a njihovu je vezu s određenim pravnim poretkom često nemoguće pouzdano utvrditi. Ključno je, međutim, da ih pojedini pravni poredak prepoznaje kao objekte prava, odnosno kao stvari. U doktrini je već prepoznato da rješenje leži u harmoniziranom globalnom pristupu, no takav pristup trenutačno nude samo određeni *soft law* instrumenti. Ne samo da sama definicija digitalnih objekata zahtijeva globalnu usklađenost nego je nužno i jedinstveno rješavanje određenih pitanja međunarodnog privatnog prava, kao što su pitanja mjerodavnog prava i relevantnih točaka vezivanja.

Ključne riječi: objekti građanskog prava; stvari; digitalna dobra; tokeni; povezana dobra.

Meliha Powlakić, PhD, Professor Emeritus, University of Sarajevo, Faculty of Law

CHALLENGES IMPOSED BY THE DIGITALISATION PROCESS ON THE THEORY OF CIVIL LAW – DO WE NEED A REVISION OF THE CONCEPT OF THE OBJECT OF CIVIL LAW?

Summary

One of the most topical questions in contemporary civil law theory is whether the traditional concept of the object of civil law appropriately encompasses digital assets. Instead of providing a definitive answer, this paper offers an overview of modern scholarly views, research, and regulatory efforts related to digital assets. It further considers how the legal systems of Croatia and Bosnia and Herzegovina, which have not yet introduced recent legislative interventions in this area, might classify and regulate such assets. In these legal systems, this issue is primarily examined at the level of property law, given the absence of a general part of civil law. The central question is whether the existing concept of “things” can encompass various digital entities that already *de facto* function as such, since they serve as objects of *inter vivos* transactions, inheritance, enforcement, pledges, etc. The comparative legal analysis seeks to determine whether legal systems influenced by Austrian law, which distinguish between tangible and intangible things, are in a more favourable position than those with a narrower, possession-based concept of things. Judicial and other practice have already accepted a pragmatic extension of the concept of “things” to digital assets, treating them as property values under the exclusive control of a specific subject. In this context, the solution found in Dutch law is particularly noteworthy, as it includes things and all other property values under a broader generic concept of goods, which may be the object of property law relations. A more detailed definition and special regulation of individual types of digital assets at the national level is not considered purposeful; such assets are ubiquitous, their connection to any particular legal order often cannot be reliably determined, but it is crucial that a legal order recognises them as objects of rights, i.e., as things. Legal doctrine has already recognised that the solution lies in a harmonised global approach, but such an approach is currently offered only by certain soft law instruments. Not only does the very definition of digital objects require global harmonisation, but it is also necessary to uniformly resolve certain issues of private international law, such as determining the applicable law and relevant connecting factors.

Keywords: objects of civil law; things; digital assets; tokens; linked assets.

Dr. sc. Gabrijela Mihelčić, redovita profesorica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet
Dr. sc. Maša Marochini Zrinski, izvanredna profesorica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet, ustavna sutkinja, Ustavni sud Republike Hrvatske
Goranka Barač-Ručević, mag. iur., sutkinja, Vrhovni sud Republike Hrvatske

JE LI VRIJEME ZA „ČETVRTU GENERACIJU“ PRAVA NA ŽIVOT U ZDRAVOJ ŽIVOTNOJ SREDINI?

Sažetak

U radu se istražuje na koji se način iskoraci učinjeni u praksi Europskog suda za ljudska prava u tzv. klimatskim predmetima, posebice u predmetu *Verein Klimaseniorinnen Schweiz i drugi protiv Švicarske*, reflektiraju na zaštitu prava na život u zdravoj životnoj sredini, ponajprije imajući u vidu proširenje pojma, odnosno kruga oštećenika i kategoriju tzv. opće uzročnosti. Pri tome je velika pozornost posvećena i zaključcima koje Europski sud za ljudska prava iznosi u vezi s tom kategorijom u tzv. okolišnim predmetima, a u tu je svrhu promatran i nedavni predmet *Cannavacciuolo i drugi protiv Italije*. Analiza ne bi bila potpuna bez obuhvaćanja i „trećeg“ kruga zaštite – tradicionalnog građanskopravnog – koji se može dovesti u vezu sa zaštitom od imisija. U tom su kontekstu prikazana i stajališta Europskog suda za ljudska prava u novijem predmetu *Dorđević protiv Srbije*. Jasno da je analizi najnovijih stajališta i prakse prethodilo istraživanje dosadašnjeg razvoja zaštite u sudskoj praksi i pravnoj teoriji. Iako je u središtu istraživanja koje je pokazalo da je otvoren prostor za novu generaciju okolišnih prava bila zaštita prava iz čl. 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (prava na poštovanje doma i prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života), nije bilo moguće „zaobići“ ni zaštitu prava na život iz čl. 2. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i svega što je Europski sud za ljudska prava tim povodom kazao. Osobita je pozornost posvećena obilježjima opće uzročnosti o postojanju stvarne i neposredne opasnosti, koja ovisi o ocjeni u okolnostima konkretnog slučaja, gdje pojam stvarne prijetnje traži postojanje ozbiljne, istinske i dovoljno utvrđive prijetnje životu, dok neposrednost podrazumijeva element tjelesne blizine prijetnje.

Ključne riječi: okoliš; klimatski predmeti; opća uzročnost.

Gabrijela Mihelčić, PhD, Full Professor, University of Rijeka, Faculty of Law
Maša Marochini Zrinski, PhD, Associate Professor, University of Rijeka, Faculty of Law, Judge, Constitutional Court of the Republic of Croatia
Goranka Barač-Ručević, Mag. iur., Judge, Supreme Court of the Republic of Croatia

IS IT TIME FOR A “FOURTH GENERATION” OF THE RIGHT TO LIVE IN A HEALTHY ENVIRONMENT?

Summary

This paper examines how the developments made in the case law of the European Court of Human Rights in so-called climate cases – particularly *Verein Klimaseniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland* – are reflected in the protection of the right to live in a healthy environment. The analysis focuses primarily on the expansion of the concept, namely, the scope of victims, and on the category of so-called general causation. Particular attention is also given to the conclusions drawn by the European Court of Human Rights with regard to this category in so-called environmental cases; to this end, the recent case of *Cannavacciuolo and Others v. Italy* is discussed. The analysis would not be complete without addressing the “third” sphere of protection, namely the traditional civil-law sphere, which can be linked to protection against immissions. In this context, the viewpoints adopted by the European Court of Human Rights in the recent case of *Dorđević v. Serbia* are presented. The analysis of the most recent viewpoints and case law is preceded by an examination of the previous development of protection in both case law and legal theory. Although the protection of rights under Article 8 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (the right to respect for the home and the right to respect for private and family life) lies at the centre of the research – demonstrating that space has opened for a new generation of environmental rights – it was not possible to overlook the protection of the right to life under Article 2 of the Convention and all that the European Court of Human Rights has stated in that regard. Particular attention is devoted to the characteristics of general causation concerning the existence of a real and immediate risk, which depends on the assessment of the circumstances of the particular case. In this context, the concept of a real threat requires the existence of a serious, genuine, and sufficiently ascertainable threat to life, while immediacy implies the element of physical proximity of the threat.

Keywords: environment; climate cases; general causation.

Dr. sc. Loris Belanić, redoviti profesor, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet
Dr. sc. Josip Dešić, docent, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

UMJETNA INTELIGENCIJA I DIGITALNA TRANSFORMACIJA ZEMLJIŠNOKNJIŽNOG POSTUPKA: IZMEĐU UČINKOVITOSTI I PRAVNE SIGURNOSTI

Sažetak

U radu se analizira primjena umjetne inteligencije u sustavu zemljišnih knjiga, s posebnim naglaskom na pravne izazove, rizike i normativni okvir koji proizlaze iz digitalizacije javnih registara. Primjena umjetne inteligencije u modernizaciji zemljišnoknjižnog sustava donosi značajne promjene, omogućujući veću digitalnu točnost, praćenje podataka u stvarnom vremenu, prediktivnu analizu i proaktivno upravljanje procesima. Polazi se od stajališta da uvođenje umjetne inteligencije u zemljišnoknjižne postupke ne predstavlja samo pitanje tehnološke modernizacije, već prvenstveno pitanje pravnog uređenja i granica automatiziranog postupanja. U radu se definira pojam umjetne inteligencije te se razmatraju njezine karakteristike u kontekstu zemljišnoknjižnog postupka, temeljnih načela zemljišnoknjižnog prava i Uredbe (EU) 2024/1689 (Akt o umjetnoj inteligenciji). S obzirom na izravan utjecaj zemljišnoknjižnih postupaka na imovinska prava pojedinaca, polazi se od pretpostavke da se sustavi umjetne inteligencije koji se koriste u ovom području svrstavaju u kategoriju visokorizičnih prema europskom regulatornom okviru, osobito prema čl. 6. Akta o umjetnoj inteligenciji, što podrazumijeva obvezu ljudskog nadzora, transparentnosti, dokumentiranja algoritamskih procesa i sustavnog upravljanja rizicima. Zaključno se pokazuje da je primjena umjetne inteligencije u zemljišnim knjigama moguća i korisna, ali isključivo kao potporni alat, uz jasno definirane pravne standarde koji osiguravaju da tehnologija ostane sredstvo potpore, a ne zamjena za ljudsku stručnu pravnu procjenu.

Ključne riječi: umjetna inteligencija; zemljišne knjige; Akt o umjetnoj inteligenciji; visokorizični sustavi umjetne inteligencije; algoritamsko i automatizirano odlučivanje.

Loris Belanić, PhD, Full Professor, University of Rijeka, Faculty of Law
Josip Dešić, PhD, Assistant Professor, University of Rijeka, Faculty of Law

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL TRANSFORMATION OF LAND REGISTRATION PROCEDURES: BETWEEN EFFICIENCY AND LEGAL CERTAINTY

Summary

The paper analyses the application of artificial intelligence (AI) in the land registration system, with particular focus on the legal challenges, risks, and regulatory framework arising from the digitalisation of public registers. The application of artificial intelligence in the modernisation of the land registry system brings significant changes, enabling greater digital accuracy, real-time data monitoring, predictive analysis, and proactive process management. The analysis begins from the position that the introduction of AI in land registration procedures is not merely a matter of technological modernisation, but primarily a question of legal regulation and the limits of automated processing. This paper defines the concept of artificial intelligence and explores its characteristics in the context of land registration procedures, the fundamental principles of land registration law, and Regulation (EU) 2024/1689 (the Artificial Intelligence Act). Given the direct impact of land registration procedures on individuals' property rights, it is assumed that AI systems used in this context can be classified as high-risk under the European regulatory framework, particularly under Article 6 of the AI Act, which entails obligations for human oversight, transparency, documentation of algorithmic processes, and systematic risk management. The paper concludes that the application of AI in land registries is both feasible and beneficial, but only as a supporting tool, accompanied by clearly defined legal standards ensuring that technology remains an aid rather than a substitute for professional human legal judgment.

Keywords: artificial intelligence; land registers; Artificial Intelligence Act; high-risk AI systems; algorithmic and automated decision-making.

Dr. sc. Iva Parenta, docent, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet
Dr. sc. Sandra Marković, odvjetnica u Zagrebu

OKOLIŠNI RIZICI I ZAŠTITA TEMELJNIH PRAVA: USTAVNOPRAVNA I KONVENCIJSKA PERSPEKTIVA

Sažetak

Okolišni rizici u suvremenim pravnim poredcima otvaraju pitanja dosega i strukture državnih obveza u kontekstu zaštite temeljnih prava, osobito u situacijama u kojima postupanje javne vlasti i djelovanje državnih tijela prethode nastanku konkretne štete. U takvim okolnostima zaštita prava ne ovisi isključivo o materijalnim standardima, već u bitnome o procesnim jamstvima i pozitivnim obvezama država. Rad razmatra ustavnopravnu i konvencijsku dimenziju navedenog problema, polazeći od pretpostavke da se normativni odgovori na okolišne rizike oblikuju na više razina pravne zaštite. Posebna pozornost posvećena je praksi Europskog suda za ljudska prava, koji okolišne predmete razmatra kroz postojeća konvencijska prava te razvija specifične standarde državnih obveza. Analiza je usmjerena na procesne obveze država u okviru članaka 2. i 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te na razlike u normativnoj funkciji procesnih zahtjeva razvijenih u tim okvirima. Pokazuje se da članak 2. Konvencije strukturira stroži model procesnih obveza, osobito kroz zahtjev učinkovite istrage, dok članak 8. Konvencije razvija širi koncept procesne zaštite, povezan s normativnim i institucionalnim okvirom zaštite prava. Cilj rada jest ispitati odnos ustavnih i konvencijskih standarda u području okolišnih rizika te ulogu procesnih jamstava u definiranju opsega državnih obveza. Time se nastoji pridonijeti razumijevanju konvencijske zaštite u situacijama u kojima Sud procjenjuje državne obveze u uvjetima postojanja rizika za konvencijski zaštićena prava.

Ključne riječi: okolišni rizici; procesne obveze država; članak 2. Konvencije; članak 8. Konvencije.

Iva Parenta, PhD, Assistant Professor, University of Rijeka, Faculty of Law
Sandra Marković, PhD, Attorney in Zagreb

ENVIRONMENTAL RISKS AND THE PROTECTION OF FUNDAMENTAL RIGHTS: A CONSTITUTIONAL AND CONVENTION PERSPECTIVE

Summary

Environmental risks in contemporary legal systems raise questions concerning the scope and structure of state obligations in the protection of fundamental rights, particularly in situations where the actions of public authorities and the conduct of state bodies precede the occurrence of concrete harm. In such circumstances, the protection of rights does not depend solely on substantive standards but, crucially, on procedural guarantees and the positive obligations of states. This paper examines the constitutional and Convention-based dimensions of this issue, proceeding from the premise that normative responses to environmental risks are shaped across multiple levels of legal protection. Particular attention is devoted to the case-law of the European Court of Human Rights, which addresses environmental matters through existing Convention rights and develops specific state obligation standards. The analysis focuses on states' procedural obligations under Articles 2 and 8 of the European Convention on Human Rights, highlighting the differences in the normative function of the procedural requirements developed within these frameworks. Article 2 sets a stricter model of procedural obligations, especially through the requirement of an effective investigation, while Article 8 develops a broader concept of procedural protection linked to the normative and institutional framework of rights protection. The paper aims to examine the relationship between constitutional and Convention standards in the field of environmental risks, as well as the role of procedural guarantees in defining the scope of state obligations. In doing so, the paper seeks to contribute to a clearer understanding of Convention protection in situations where the Court assesses state obligations in the presence of risks to Convention-protected rights.

Keywords: Environmental risks; states' procedural obligations; Article 2 of the Convention; Article 8 of the Convention.

SEKCIJA
OBVEZNO PRAVO

Dr. sc. Zvonimir Slakoper, profesor u mirovini, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

IZRAVNA I NEIZRAVNA ŠTETA – STANJE I OTVORENA PITANJA

Sažetak

Nisu rijetki slučajevi u kojima štetna radnja poduzeta na stvari koja pripada jednoj osobi dovede do nastanka štete na stvari koja pripada drugoj osobi. Primjerice, automobil u pogonu udari trajno zaustavljeni automobil izvan pogona, a ovaj potom udari u stvar treće osobe. Šteta na stvari treće osobe u pravilu se naziva indirektna šteta, a njezin imatelj indirektno oštećenim. Iz općih odredbi Zakona o obveznim odnosima o naknadi štete sudska praksa u pravilu izvodi zaključak da se indirektna šteta ne naknađuje, osim u izričito propisanim slučajevima, kao što je u slučaju iz članka 1094. Zakona o obveznim odnosima. Literatura pretežno slijedi takav zaključak. Istovremeno, u slučajevima poput navedenog postoje pretpostavke odgovornosti za štetu koju je pretrpio indirektno oštećeni, ali on ne može postići naknadu štete ni od osobe koja je poduzela štetnu radnju, zbog navedenog stajališta, ni od direktno oštećenog, zbog toga što on nije poduzeo štetnu radnju. Zbog toga će se u odredbama Zakona o obveznim odnosima, uključujući i odredbe o osnovnim načelima, pokušati pronaći uporište za tvrdnju da i u slučajevima poput navedenog indirektno oštećeni ima pravo zahtijevati naknadu štete od osobe koja je poduzela štetnu radnju. Posebna će se pozornost posvetiti situacijama u kojima bi naknada štete direktno i indirektno oštećenom dovela do toga da naknada štete obojici bude veća od zbroja šteta koje su oni pretrpjeli. Posebna pozornost bit će posvećena i situacijama u kojima je šteta posljedica povrede ugovorne obveze.

Ključne riječi: naknada štete; direktna šteta; indirektna šteta; direktno oštećeni; indirektno oštećeni.

Zvonimir Slakoper, PhD, Full Professor in retirement, University of Rijeka, Faculty of Law

DIRECT AND INDIRECT DAMAGE – CURRENT STATE AND OPEN QUESTIONS

Summary

Cases where a harmful act inflicted on an item belonging to one person leads to damage to an item belonging to another person are not rare. For example, a car in use hits a permanently stopped car that is out of use, and this collision damages an item belonging to a third person. The damage caused to the item belonging to the third person is regularly referred to as indirect damage, and the proprietor is considered indirectly damaged. Based on general provisions of the Obligations Act regarding compensation for damages, court decisions regularly conclude that indirect damage is not to be compensated, except in explicitly prescribed cases, as in the case described in Article 1094 of the Obligations Act. The literature mainly supports this conclusion. At the same time, in cases such as the example mentioned, the prerequisites for liability for damage suffered by the indirectly damaged party exist. Yet, they are unable to obtain compensation for the damage from the person who inflicted the harmful act, due to the above mentioned conclusion, or from the directly damaged party, as they did not commit the harmful act. Therefore, within the provisions of the Obligations Act, including the provisions on basic principles, one shall seek a basis for the claim that in cases like the example mentioned, the indirectly damaged party has the right to request compensation for the damage from the person who committed the harmful act. Special attention will be dedicated to situations where compensating the directly and indirectly damaged parties would lead to a total compensation that would exceed the sum of damages suffered by directly and indirectly damaged parties. Additionally, special consideration will be dedicated to situations where the damage is a consequence of a breach of contract.

Keywords: compensation for damages; direct damage; indirect damage; directly damaged; indirectly damaged.

Dr. sc. Saša Nikšić, redoviti profesor u trajnom izboru, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet

POPRAVLJANJE IMOVINSKE ŠTETE – NAČELO POTPUNE NAKNADE I INSTITUT SNIŽENJA NAKNADE

Sažetak

Odštetno pravo počiva na načelu potpune naknade, no postoje i izuzeci od toga načela. Kod ugovorne odgovornosti za štetu opseg naknade štete ovisi o vrsti i stupnju krivnje štetnika (dužnika). Također se u određenoj mjeri uzima u obzir i eventualni dobitak koji je oštećenik ostvario, a naknada se smanjuje i ako oštećenik nije poduzeo razumne mjere radi smanjenja štete. Naknada štete razmjerno se smanjuje ako je vjerovnik (oštećenik) ili osoba za koju on odgovara pridonijela nastanku štete, njezinoj visini ili otežanju položaja dužnika. Kod izvanugovorne odgovornosti za štetu postoji manji broj pravila o sniženju naknade u odnosu na ugovornu odgovornost. Zakon o obveznim odnosima predviđa sniženje naknade kod izvanugovorne odgovornosti u slučaju kada je štetnik slabijega imovnog stanja, odnosno kada je radio nešto korisno za oštećenika te, naposljetku, kod doprinosa oštećenika nastanku ili uvećanju štete. Za svaki od tih izuzetaka predviđene su posebne pretpostavke, a iako između pojedinih izuzetaka postoje određene dodirne točke, uvijek je potrebno voditi računa o području primjene svakoga od njih.

Ključne riječi: imovinska šteta; načelo potpune naknade; sniženje naknade.

Saša Nikšić, PhD, Full Professor with Tenure, University of Zagreb, Faculty of Law

COMPENSATION FOR PECUNIARY DAMAGE – THE PRINCIPLE OF FULL COMPENSATION AND THE INSTITUTE OF REDUCED COMPENSATION

Summary

Civil liability law is based on the principle of full compensation. However, there are certain exceptions to this principle. In the case of contractual liability, the amount of damages depends on the type and degree of fault of the wrongdoer (debtor). Any gain obtained by the injured party may also be taken into account, and the compensation is reduced if the injured party has failed to take reasonable measures to mitigate the damage. Damages are reduced proportionately if the creditor (victim), or the person for whom he or she is liable, contributed to the occurrence of the damage, or its amount, or the aggravation of the debtor's position.

In the case of extra-contractual liability for the damage, there are fewer rules on the reduction of damages compared to contractual liability. The Croatian Obligations Acts (ZOO) provides for the reduction of compensation in the case of extra-contractual liability where the wrongdoer is of poor financial standing, or when they did something useful for the injured party, and, finally, in the case of the injured party's contribution to the occurrence or increase of the damage. Specific requirements are provided for each of these exceptions, and, although there are certain points of contact between individual exceptions, it is always necessary to take into account the scope of application of each of them.

Keywords: pecuniary damage; principle of full compensation; reduction of damages.

Dr. sc. Jadranko Jug, sudac, Vrhovni sud Republike Hrvatske

**ZASTARA POTRAŽIVANJA NAKNADE ZA ODUZETU
NEKRETNINU NA KOJOJ JE IZGRAĐENA NERAZVRSTANA
CESTA I ODLUKA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE OD
24. LIPNJA 2025.**

Sažetak

Vrhovni sud Republike Hrvatske do sada je imao stabilnu sudsku praksu u vezi s ostvarivanjem naknade za oduzete nekretnine na kojima je izgrađena nerazvrstana cesta. Radi se o slučajevima tzv. faktičnog izvlaštenja, odnosno oduzimanja prava vlasništva na nekretnini bez postupka izvlaštenja i plaćanja naknade. Takva praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske potvrđena je i pravim shvaćanjem donesenim na sjednici Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 27. svibnja 2024. U vezi sa spornim pitanjem od kada počinje teći zastara potraživanja naknade potvrđeno je shvaćanje da ona počinje teći od trenutka kada prijašnji vlasnik objektivno više nije mogao s uspjehom zahtijevati vraćanje i predaju te nekretnine u posjed, što je u pravilu trenutak izgradnje ceste i završetka radova. Vrhovni sud Republike Hrvatske zauzeo je i stajalište da, iznimno od navedenoga, zastara potraživanja naknade počinje teći od trenutka kada je vlasnik nekretnine saznao za promjenu namjene nekretnine. U vezi s pitanjem zastare naknade za provedeno faktično izvlaštenje radi izgradnje nerazvrstane ceste već duže vrijeme postoje pravna shvaćanja prema kojima zastara nije mogla početi teći prije donošenja Zakona o cestama iz 2011. godine, odnosno prema kojima uopće nema zastare takvog potraživanja jer se radi o povredi prava na mirno uživanje vlasništva. Ustavni sud Republike Hrvatske u svojoj odluci od 24. lipnja 2025. upućuje upravo na povrede Ustava Republike Hrvatske i Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na zaštitu prava vlasništva te u prvi plan stavlja stvarnopravni aspekt te problematike. Stoga se postavlja pitanje je li potrebno izmijeniti dosadašnju sudsku praksu.

Ključne riječi: nerazvrstane ceste; faktično izvlaštenje; zastara potraživanja naknade.

Jadranko Jug, PhD, Justice, Supreme Court of the Republic of Croatia

**THE STATUTE OF LIMITATIONS FOR COMPENSATION
CLAIMS FOR EXPROPRIATED REAL ESTATE ON WHICH AN
UNCLASSIFIED ROAD WAS BUILT, AND THE DECISION OF THE
CONSTITUTIONAL COURT OF THE REPUBLIC OF CROATIA OF
24 JUNE, 2025.**

Summary

The Supreme Court of the Republic of Croatia has so far had a stable case law regarding the realization of compensation for expropriated real estate on which an unclassified road was built. These are cases of the so-called de facto expropriation and the deprivation of ownership of real estate without following the proper expropriation procedure or providing compensation. Such practice of the Supreme Court of the Republic of Croatia was also confirmed by the legal understanding at the session of the Civil Department of the Supreme Court of the Republic of Croatia of 27 May, 2024. Regarding the controversial issue of when the statute of limitations for compensation claims begins to run, the understanding was confirmed that it is from the moment when the previous owner could objectively no longer successfully demand the return and handover of that real estate into possession, which is actually the moment of road construction and completion of the works. The Supreme Court of the Republic of Croatia also took the position that, in exceptional cases, the statute of limitations for compensation claims begins to run from the moment when the owner of the real estate becomes aware of the change in the real estate's purpose. Regarding the issue of the limitation period for compensation for the de facto expropriation carried out for the construction of an unclassified road, there has been a legal understanding that the limitation period should not start before the enactment of the Roads Act from 2011, or that there should be no limitation period for such a claim at all due to the violation of the right to peaceful enjoyment of property. In its decision of 24 June 2025, the Constitutional Court of the Republic of Croatia refers precisely to the violations of the Constitution of the Republic of Croatia and the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms in relation to the protection of property rights and puts the substantive law aspect of this issue in the foreground. Therefore, the question arises whether it is necessary to change the existing case law.

Keywords: unclassified roads; de facto expropriation; limitation period for compensation claims.

Dr. sc. Maja Bukovac Puvača, redovita profesorica u trajnom izboru, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet
Dr. sc. Iva Tuhtan Grgić, izvanredna profesorica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

POSEBNE PRETPOSTAVKE VALJANOSTI UGOVORNIH RASPOLAGANJA PREDAKA U KORIST POTOMAKA S NASLJEDNOPRAVNIM UČINCIMA

Sažetak

Kada se razmatra mogućnost ugovornih raspolaganja predaka u korist potomaka koja imaju nasljednopravne učinke, osim općih pretpostavki za valjanost ugovora u hrvatskom pravu, do punog izražaja dolaze one posebne u pogledu subjekata, sadržaja i forme takvih raspolaganja. Iako je načelo autonomije volje jedno od temeljnih načela obveznog prava, kod ugovornih raspolaganja između predaka i potomaka ono dolazi u sukob s nekim načelima i kogentnim odredbama nasljednog prava, što potencijalno dovodi do njihove nevaljanosti. U radu se razmatraju posebne pretpostavke valjanosti ugovora o ustupu i raspodjeli imovine za života te ugovora o doživotnom/dosmrtnom uzdržavanju, za kojima stranke najčešće posežu u namjeri uređenja svojih imovinskopravnih odnosa, odnosno s namjerom da sva ili dio imovine kojom trenutačno raspolažu i/ili će je naknadno steći prijeđe na njihove potomke (odmah ili nakon njihove smrti) i ne uđe u njihovu ostavinu. U radu će se prikazati temeljna razmatranja pravne teorije i sudske prakse o pitanjima koja se u praksi javljaju u vezi s posebnim pretpostavkama valjanosti navedenih ugovora, te se iznose prijedlozi mogućih izmjena njihova pravnog okvira koje bi potencijalno mogle dovesti do smanjenja broja sporova koji se povodom njih javljaju.

Ključne riječi: ugovor o ustupu i raspodjeli imovine; ugovor o doživotnom uzdržavanju; ugovor o dosmrtnom uzdržavanju; ništetnost i pobožnost; povreda nužnog dijela.

Maja Bukovac Puvača, PhD, Full Professor with Tenure, University of Rijeka, Faculty of Law
Iva Tuhtan Grgić, PhD, Associate Professor, University of Rijeka, Faculty of Law

SPECIFIC REQUIREMENTS FOR THE VALIDITY OF ANCESTORS' CONTRACTUAL DISPOSITIONS IN FAVOUR OF DESCENDANTS WITH INHERITANCE EFFECTS

Summary

When considering the possibility of contractual dispositions by ancestors in favour of descendants that produce effects under inheritance law, in addition to the general requirements for the validity of contracts under Croatian law, specific requirements relating to the parties, content, and form of such dispositions become particularly relevant. Although the principle of autonomy of will is one of the fundamental principles of the law of obligations, in the case of contractual dispositions between ancestors and descendants, it may conflict with certain principles and mandatory provisions of inheritance law, which can potentially lead to their invalidity. This paper examines the specific requirements for the validity of contracts on the transfer and distribution of property during life, as well as contracts on lifelong/lifetime maintenance, which parties most frequently use to regulate their property relations, namely to ensure that all or part of the property they own and/or may acquire in the future passes to their descendants (either immediately or upon their death) and does not form part of their estate. The paper presents the key considerations of legal theory and case law regarding issues that arise in practice with the specific requirements for the validity of these contracts, and proposes possible changes to their legal frameworks that could potentially reduce the number of disputes arising from them.

Keywords: contract on the transfer and distribution of property; contracts on lifelong maintenance; contracts on lifetime maintenance; nullity and voidability; violation the forced share.

Dr. sc. Marko Bevanda, redoviti profesor, Sveučilište u Mostaru, Pravni fakultet
Dr. sc. Maja Čolaković, redovita profesorica, Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru,
Pravni fakultet

ZAŠTITA DJECE KAO POTROŠAČA U DIGITALNO DOBA – UREDBA (EU) 2025/2509 O SIGURNOSTI IGRAČAKA

Sažetak

Djeca svakodnevno borave u digitalnom svijetu i koriste različite proizvode s digitalnim elementima. Time stječu znanja i vještine, razvijaju kreativnost i socijaliziraju se, ali su istodobno izložena brojnim rizicima u pogledu kibernetičke sigurnosti, zaštite osobnih podataka i privatnosti. Jedan od takvih rizika jest izloženost agresivnoj i zavaravajućoj poslovnoj praksi trgovaca kao pružatelja digitalnih sadržaja i usluga. U današnjem digitalnom dobu djeca – potrošači mnogo su zanimljivija trgovcima i marketinškim agencijama u odnosu na ranije, jer u digitalnoj svakodnevnicu znatno aktivnije sudjeluju u donošenju potrošačkih odluka. Imajući u vidu da se radi o posebno ranjivoj skupini potrošača, osobit je izazov u suvremeno digitalno doba postići najvišu razinu zaštite njihova zdravlja i sigurnosti. Iznimno popularne interaktivne igračke povezane s internetom, koje koriste umjetnu inteligenciju za komunikaciju s djecom i mogu pratiti njihove lokacije, nose poseban rizik za njihovo mentalno zdravlje. U svrhu osiguranja visoke razine zaštite zdravlja i sigurnosti djece tijekom igre igračkama, te slobodnog kretanja igračaka u Europskoj uniji 26. studenoga 2025. godine donesena je Uredba (EU) 2025/2509 o sigurnosti igračaka. Poštovanje tom Uredbom propisanih sigurnosnih zahtjeva za igračke povezane s umjetnom inteligencijom, kao i posebnih sigurnosnih zahtjeva u pogledu kibernetičke sigurnosti, zaštite osobnih podataka i privatnosti, ključno je za postizanje visoke razine zaštite zdravlja i sigurnosti djece. Osim toga, nužno je razviti posebna pravila o odgovornosti za štetu izazvanu djelovanjem sustava umjetne inteligencije, koja bi zajedno s preventivskim i kompenzacijskih pravilima građanskopravne odgovornosti za neispravan proizvod bila snažan instrument u sustavu za zaštitu djece kao potrošača u digitalno doba.

Ključne riječi: digitalni proizvodi; umjetna inteligencija; osobni podaci.

Marko Bevanda, PhD, Full Professor, University of Mostar, Faculty of Law
Maja Čolaković, PhD, Full Professor, Dzemal Bijedic University of Mostar, Faculty of Law

PROTECTING CHILDREN AS CONSUMERS IN THE DIGITAL AGE - REGULATION (EU) 2025/2509 ON THE SAFETY OF TOYS

Summary

Children spend their daily lives in the digital world and use various products with digital elements. This is how they acquire knowledge and skills, develop creativity, and socialize, but at the same time they are also exposed to numerous risks in terms of cybersecurity, personal data protection and privacy. One such risk is exposure to aggressive and deceptive business practices of retailers as providers of digital content and services. Nowadays, child consumers are much more interesting to retailers and marketing agencies than before because they actively participate in making consumer decisions in their digital everyday life. Bearing in mind that this is a particularly vulnerable group of consumers, achieving the highest level of protection of their health and safety is a specific challenge in the modern digital age. Extremely popular interactive toys connected to the Internet, which use artificial intelligence to communicate with children and can track their locations, carry a special risk for their mental health. In order to ensure a high level of protection of the health and safety of children when playing with toys and the free movement of toys in the European Union, Regulation (EU) 2025/2509 on the safety of toys was adopted on 26 November 2025. Compliance with the safety requirements for toys related to artificial intelligence as outlined in the Regulation, as well as specific safety requirements regarding cybersecurity, personal data protection and privacy, is essential to achieve a high level of protection of the health and safety of children. In addition, it is necessary to develop specific rules on liability for damage caused by the operation of artificial intelligence systems. Together with the preventive and compensatory rules of civil liability for defective products, these rules would be a strong instrument in the system for the protection of children as consumers in the digital age.

Keywords: digital products; artificial intelligence; personal data.

Dr. sc. Sandra Winkler, izvanredna profesorica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet
Helena Majer, univ. mag. iur., asistentica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

BRAČNA STEČEVINA U DIGITALNOM DOBU: POSTOJEĆA PRAVILA ZA MODERNE IZAZOVE?

Sažetak

Digitalizacija nije samo tehnološki nego i društveni proces koji preobražava temeljne obrasce ljudskog djelovanja, uključujući i obiteljske odnose. U tom se kontekstu institut bračne stečevine, utemeljen na načelima solidarnosti i ravnopravnosti, suočava s novim oblicima imovine koji nastaju i postoje isključivo u digitalnom prostoru. Svrha rada jest analizirati mogućnost obuhvata digitalne imovine, osobito kriptovaluta, postojećim pravilima o bračnoj stečevini te ocijeniti njihovu dostatnost u pogledu upravljanja, dokazivanja i razvrgnuća takve imovine. Analizom važećeg pravnog okvira utvrđuje se da on, iako prilagodljiv, ne osigurava dostatnu razinu pravne sigurnosti u digitalnom okruženju. Rad upućuje na potrebu normativnog preciziranja i prilagodbe zakonodavnog okvira kako bi se očuvala ravnopravnost bračnih drugova i zaštitio njihov zajednički doprinos. Posebno se naglašava važnost uvođenja zakonske presumpcije o pripadnosti digitalne imovine bračnoj stečevini te nužnost stručne osposobljenosti pravnih dionika za razumijevanje tehničkih i ekonomskih aspekata digitalnih transakcija. U sposobnosti obiteljskog prava da, zadržavajući svoja temeljna načela, odgovori na izazove digitalnog doba, ogleda se njegova trajna uloga čuvara pravne i obiteljske ravnoteže.

Ključne riječi: bračna stečevina; digitalna imovina; kriptovalute; obiteljsko pravo; pravna sigurnost.

Sandra Winkler, PhD, Associate Professor, University of Rijeka, Faculty of Law
Helena Majer, Univ. mag. iur., Assistant, University of Rijeka, Faculty of Law

MARITAL PROPERTY IN THE DIGITAL AGE: EXISTING RULES FOR MODERN CHALLENGES?

Summary

Digitalisation is not merely a technological, but also a social process that transforms the fundamental patterns of human conduct, including family relationships. Within this context, the institution of marital property, founded on the principles of solidarity and equality, faces new forms of assets that exist solely in the digital sphere. The aim of this paper is to examine whether digital assets, particularly cryptocurrencies, can be encompassed by the existing rules on marital property and to assess their adequacy in terms of management, proof, and division. The analysis of the applicable legal framework shows that, although adaptable, it does not provide sufficient legal certainty in the digital environment. The paper highlights the need for clearer legislative guidance to preserve the spousal equality and safeguard their joint contribution. It emphasises the importance of introducing a legal presumption that digital assets acquired during marriage form part of the marital property, and of professional competence among legal practitioners in understanding digital transactions. The enduring role of family law as the guardian of legal and family balance lies in its ability to uphold core values while responding to the challenges of the digital age.

Keywords: marital property; digital assets; cryptocurrencies; family law; legal certainty.

SEKCIJA

PRAVO DRUŠTAVA I FINANCIJSKO PRAVO

Dr. sc. Tomislav Jakšić, izvanredni profesor, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet
Dr. sc. Mihaela Braut Filipović, izvanredna profesorica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

POVLAČENJE POSLOVNIH UDJELA

Sažetak

S obzirom na to da u domaćoj pravnoj praksi postoje brojne dvojbe u vezi s primjenom, dosegom i učincima instituta povlačenja poslovnih udjela u društvu s ograničenom odgovornošću, rad analizira taj institut s posebnim naglaskom na njegovu ulogu u obiteljskim trgovačkim društvima. Povlačenje poslovnog udjela omogućuje njegovo poništenje, a time i prestanak članstva u društvu, pri čemu se otvaraju brojna pravna pitanja. Polazi se od zakonskog okvira čl. 419. Zakona o trgovačkim društvima te se razrađuju pretpostavke povlačenja: ugovorno uređenje u društvenom ugovoru, odluka nadležnog tijela društva, obavještanje člana te isplata otpremnine uz poštivanje pravila o očuvanju temeljnog kapitala. Razlikuju se dobrovoljno i prisilno povlačenje, a analiziraju se i učinci povlačenja na članstvo, prava trećih osoba i strukturu temeljnog kapitala, uključujući mogućnosti naknadnog usklađivanja nominalnih iznosa poslovnih udjela ili izdavanja novog poslovnog udjela. Posebna se pozornost posvećuje kriterijima za određivanje otpremnine, ograničavanju njezine visine te posljedicama situacije u kojoj društvo nema sredstava za isplatu. U obiteljskim društvima s ograničenom odgovornošću ispituje se dopuštenost klauzula o povlačenju udjela radi očuvanja obiteljske članske strukture, kao i klauzula povezanih s bračnim ugovorima. Na temelju hrvatske i njemačke sudske prakse te pravne literature nude se smjernice za izradu valjanih ugovornih klauzula o povlačenju poslovnih udjela u društvenim ugovorima društava s ograničenom odgovornošću.

Ključne riječi: povlačenje poslovnih udjela; društvo s ograničenom odgovornošću.

Tomislav Jakšić, PhD, Associate Professor, University of Zagreb, Faculty of Law
Mihaela Braut Filipović, PhD, Associate Professor, University of Rijeka, Faculty of Law

WITHDRAWAL OF BUSINESS SHARES IN A LIMITED LIABILITY COMPANY

Summary

Given the numerous uncertainties in Croatian legal practice regarding the application, scope, and effects of the institute of withdrawal of business shares in a limited liability company, this paper analyses the legal institute of withdrawal of business shares in a limited liability company with particular emphasis on its role in family-owned companies. The withdrawal of a share in a limited liability company enables the cancellation of that share and, consequently, the termination of membership in the company, which gives rise to a number of legal questions. The analysis begins with the statutory framework laid down in Article 419 of the Croatian Companies Act, followed by an examination of the prerequisites for withdrawal: the contractual regulation in the articles of association, the decision of the competent corporate body, notification of the member, and the requirement of redemption payment in compliance with the rules on capital maintenance. A distinction is drawn between voluntary and compulsory withdrawal, and the effects of withdrawal on membership, third-party rights, and the structure of the share capital are analysed, including the possibility of subsequent adjustment of the nominal amounts of shares or the issuance of a new share. Special attention is devoted to the criteria for determining the amount of the redemption payment, the limitation of its amount, and the consequences where the company lacks funds for payment. In family-owned limited liability companies, the permissibility of withdrawal clauses aimed at preserving the family ownership structure and their interaction with marital property agreements are examined. Based on Croatian and German case law and legal literature, the paper proposes guidelines for drafting valid contractual clauses on the withdrawal of shares in the articles of association of limited liability companies.

Keywords: withdrawal of business shares; limited liability company; family business; redemption; maintenance of the share capital.

Dr. sc. Antun Bilić, izvanredni profesor, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet
Sara Senjak, mag. iur., odvjetnička vježbenica, BDV odvjetničko društvo d.o.o.

ODNOS SLOBODE VRŠENJA ČLANSKIH PRAVA I OBVEZE LOJALNOG POSTUPANJA

Sažetak

Sloboda vršenja članskih prava i obveza lojalnog postupanja predstavljaju dva suprotstavljena pola korporativnog upravljanja. Svako od tih načela u svojem bi apsolutnom obliku dokinulo ono drugo, zbog čega je potrebno pronaći kriterije za uspostavljanje optimalne ravnoteže. Treba poći od cilja društva, iz kojega izvire obveza lojalnosti i koji se različito odražava na tri kategorije članskih odluka, odnosno ostalih prava. Prvu kategoriju čine poslovodne odluke, kojima se cilj društva izravno ostvaruje. Prilikom glasanja o tim odlukama članovi moraju postupati lojalno i vlastiti interes u potpunosti podvrgnuti interesu društva. Drugu kategoriju čine odluke kojima se mijenja društveni ugovor, poput povećanja ili smanjenja temeljnog kapitala. Budući da cilj društva ovisi o konkretnom društvenom ugovoru, a ne obrnuto, članovi nemaju obvezu biti lojalni kada glasaju za ili protiv takvih izmjena. Treću kategoriju čine ostale članske odluke i prava, poput odluke o upotrebi dobiti, odluke o imenovanju ili opozivu članova uprave te prava prenijeti poslovni udio. Kroz njih članovi imaju priliku izraziti vlastiti interes, koji se može razlikovati od cilja društva, ali nije od njega sasvim neovisan. Zbog toga su članovi vezani lojalnošću samo ako je izvjesno da će ostvarenje njihove osobne koristi rezultirati značajnom štetom za društvo ili druge članove.

Ključne riječi: sloboda vršenja članskih prava; obveza lojalnog postupanja; članovi društva; društvo s ograničenom odgovornošću; korporativno upravljanje.

Antun Bilić, PhD, Associate Professor, University of Zagreb, Faculty of Law
Sara Senjak, Mag. iur., Law Trainee, BDV Law Firm, LLP

RELATIONSHIP BETWEEN THE FREEDOM TO EXERCISE SHAREHOLDERS' RIGHTS AND THE OBLIGATION TO ACT LOYALLY

Summary

Freedom to exercise shareholders' rights and the obligation to act loyally represent two opposing poles of corporate governance. In their absolute form, each of these principles would negate the other, which makes it necessary to establish criteria for achieving an optimal balance between them. The starting point must be the purpose of the company, from which the duty of loyalty derives and which manifests itself differently with regard to three categories of shareholders' decisions and other rights. The first category consists of management decisions through which the purpose of the company is directly pursued. When voting for these resolutions, shareholders must act loyally and fully subordinate their personal interests to the interests of the company. The second category comprises resolutions amending the articles of association, such as an increase or a reduction of the share capital. Since the goal of the company depends on the specific articles of association, and not vice versa, shareholders are not obliged to act loyally when voting for or against an amendment. The third category includes other shareholders' resolutions and rights, such as resolutions on the distribution of profits, resolutions on the appointment and dismissal of management board members, and the right to transfer shares. Through them, shareholders have the opportunity to pursue their personal interest, which may differ from the company's purpose, but are not completely independent of it. Therefore, shareholders are bound by loyalty only if it is certain that their benefit will result in a disproportionate harm to the company or other shareholders.

Keywords: freedom to exercise shareholders' rights; obligation to act loyally; shareholders; limited liability company; corporate governance.

Dr. sc. Antonija Zubović, izvanredna profesorica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

OSNAŽIVANJE OBITELJSKIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA ZA ODRŽIVU BUDUĆNOST

Sažetak

Obiteljska trgovačka društva okosnica su gospodarstava diljem svijeta te čine značajan udio u globalnom BDP-u i ukupnom broju zaposlenih. Njihova jedinstvena struktura i dinamika upravljanja, koja kombinira obiteljske odnose s poduzetničkim ambicijama, donosi i različite prednosti, ali i složene izazove. Kako se čelnici obiteljskih trgovačkih društava suočavaju s promjenjivim tržišnim uvjetima i drugim izazovima specifičnima za obiteljska društva, njihovo osnaživanje za održivu budućnost postaje ključno za dugoročno poslovanje, uspjeh i rast. Stoga se sve veća pozornost stavlja na pitanje održivosti obiteljskih trgovačkih društava i njihovu dugoročnu orijentiranost. Naglašavaju se izazovi s kojima se susreću obiteljska društva, kao i ključni čimbenici dugoročnog obiteljskog poduzetništva. Poseban naglasak stavlja se na važnost implementacije okolišnih, društvenih i upravljačkih čimbenika (ESG čimbenika) u obiteljskim društvima, kao i poboljšani pristup financiranju putem uvrštavanja na tržište kapitala. Ističe se da su ona društva koja su uspjela prevladati kratkoročne pritiske i implementirala ESG prakse u svoju korporativnu strategiju dugoročno značajno nadmašila svoje konkurente koji nisu slijedili taj put. U pogledu uvrštavanja na tržište kapitala valja istaknuti da ono nosi posebne izazove za obiteljska trgovačka društva, koji se prije svega očituju u nastojanju obitelji da zadrži kontrolu nad društvom, pri čemu se otvara pitanje mogućnosti primjene pojedinih mehanizama jačanja kontrole u društvu. Cilj je osnažiti obiteljska društva kako bi maksimalno iskoristila svoje posebnosti u svrhu dugoročne i održive budućnosti.

Ključne riječi: obiteljska trgovačka društva; održivost; dugoročna orijentiranost; ESG čimbenici.

Antonija Zubović, PhD, Associate Professor, University of Rijeka, Faculty of Law

EMPOWERING FAMILY BUSINESSES FOR A SUSTAINABLE FUTURE

Summary

Family businesses are the backbone of economies around the world, accounting for a significant share of global GDP and employment. Their unique structure and governance dynamics, which combine family relationships with entrepreneurial ambitions, offer distinct advantages and complex challenges. As family business leaders face changing market conditions and challenges specific to family businesses, empowering them for a sustainable future is becoming essential for long-term business performance, success, and growth. Therefore, there is an increasing focus on the issue of family business sustainability and its long-term orientation. The challenges faced by family businesses, as well as key factors for long-term family entrepreneurship, are highlighted. Particular emphasis is placed on the importance of implementing environmental, social, and governance factors (ESG factors) in family businesses as well as improving access to financing through listing on the capital markets. It is highlighted that those companies that managed to overcome short-term pressures and implemented ESG practices into their corporate strategy have significantly outperformed competitors that have not followed this path in the long term. In terms of listing on the capital market, it should be noted that it poses special challenges for family companies, which are primarily manifested in the family's efforts to maintain control over the company. This raises the question of the possibility of applying one of the control-enhancing mechanisms in the company. The goal is to empower family businesses to leverage their unique features for the purpose of a long-term and sustainable future.

Keywords: family businesses; sustainability; long-term orientation; ESG factors.

Dr. sc. Ana Dujmović, izvanredna profesorica, Sveučilište u Mostaru, Pravni fakultet

NACIONALNA POSTUPOVNA AUTONOMIJA I ZAHTJEVI PRAVA NA DJELOTVORAN PRAVNI LIJEK U POREZNIM PREDMETIMA

Sažetak

Potreba za osiguranjem učinkovite primjene prava Europske unije na nacionalnoj razini, uz istovremeno poštovanjem nadležnosti država članica u oblikovanju vlastitih postupovnih pravila prema načelu postupovne autonomije, oduvijek je za Europsku uniju predstavljalo značajan izazov. Zahtjevi načela učinkovitosti i ekvivalencije (tzv. *Rewe* načela) omogućavali su Sudu Europske unije da, u suradnji s nacionalnim sudovima, postavlja standarde provedbe europskog prava na nacionalnoj razini, istodobno utjelovljujući opću obvezu država članica da osiguraju sudsku zaštitu pojedinaca. Od stupanja na snagu Lisabonskog ugovora 2009. godine, osim *Rewe* načelima, nacionalna postupovna autonomija dodatno je ograničena odredbama Povelje Europske unije o temeljnim pravima, posebice načelom učinkovite sudske zaštite, kodificiranim kao temeljno pravo u čl. 47. Povelje. Unutar tog krovnog pojma, kao jedno od najdalekosežnijih pravnih sredstava koje ima potencijal ograničiti nacionalnu postupovnu autonomiju u većoj mjeri nego ostali mehanizmi, ističe se postupovno pravo na djelotvoran pravni lijek. Polazeći od navedenog prava, a u svjetlu nedavne presude Suda Europske unije u predmetu *Ati-19*, u radu se ispituje utjecaj Povelje, odnosno prava na djelotvoran pravni lijek, na pravna sredstva u nacionalnom pravu, s posebnim osvrtom na porezne predmete. Propitujući nacionalni sustav privremenih upravnih mjera u postupcima vezanim s provedbom poreza na dodanu vrijednost utvrđuje se da odredbe Povelje, odnosno pravo na djelotvoran pravni lijek, pred nacionalnu postupovnu autonomiju stavljaju stroža ograničenja od onih koja proizlaze iz načela učinkovitosti i ekvivalencije. Ističući neophodnost postojanja učinkovite sudske kontrole u svakom pojedinom slučaju, Povelja putem prava na djelotvoran pravni lijek otvara nacionalno pravo prema uvođenju novih ili pak izmijenjenih pravnih sredstava, čime se postupovna autonomija država članica stavlja pod dodatni pritisak.

Ključne riječi: nacionalna postupovna autonomija; Povelja Europske unije o temeljnim pravima; pravo na djelotvoran pravni lijek; privremene upravne mjere; sudska kontrola.

Ana Dujmović, PhD, Associate Professor, University of Mostar, Faculty of Law

NATIONAL PROCEDURAL AUTONOMY AND REQUIREMENTS OF THE RIGHT TO AN EFFECTIVE LEGAL REMEDY IN TAX MATTERS

Summary

The need to ensure the effective application of EU law at national level, while respecting the competence of Member States to shape their own procedural rules in accordance with the principle of procedural autonomy, has always posed significant challenges for the Union. The requirements stemming from the principles of effectiveness and equivalence (the so-called *Rewe* principles) have enabled the Court of Justice of the European Union, in cooperation with national courts, to set standards for the implementation of EU law at national level, while at the same time reflecting the general obligation of Member States to ensure judicial protection of individuals. Since the entry into force of the Lisbon Treaty in 2009, national procedural autonomy has been further limited not only by the *Rewe* principles but also by the provisions of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, in particular by the principle of effective judicial protection codified as a fundamental right in Article 47 of the Charter. Within this umbrella concept, the procedural right to an effective remedy stands out as one of the most far-reaching legal remedies capable of limiting national procedural autonomy to a greater extent than others. In light of the aforementioned right, and starting from the recent judgment of the Court of Justice in *Ati-19*, the paper examines the impact of the Charter, or rather the right to an effective remedy, on remedies in national law, with a particular focus on tax cases. An analysis of the national system of interim administrative measures in VAT enforcement proceedings shows that the provisions of the Charter, or rather its right to an effective remedy, place stricter restrictions on national procedural autonomy than those required by the principles of effectiveness and equivalence. By emphasizing the necessity of a strong legal justification for action and effective judicial review in each individual case, the Charter, through the right to an effective remedy, opens national law to new or amended remedies, thereby placing additional pressure on the procedural autonomy of the Member States.

Keywords: national procedural autonomy; Charter of Fundamental Rights of the European Union; right to an effective remedy; interim administrative measures; judicial review.

Dr. sc. Edita Čulinović-Herc, redovita profesorica u trajnom izboru, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Dr. sc. Nataša Žunić Kovačević, redovita profesorica u trajnom izboru, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Dr. sc. Viktorija Pisačić, univ. mag. iur., asistentica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

IZAZOVI I ODABRANA PITANJA POREZNOG TRETMANA PRIJENOSA POSLOVANJA U OBITELJSKIM DRUŠTVIMA

Sažetak

Porezni aspekti prijenosa poslovanja na iduću generaciju u obiteljskim društvima utječu na odluku osnivača kome će i na koji način preneti obiteljski biznis. U hrvatskom pravu, kao i u pravima drugih država, članovi obitelji uživaju određene porezne pogodnosti pri darovanju i/ili nasljeđivanju poslovne imovine osnivača. U ovome se radu istražuje porezni tretman članova obitelji prilikom stjecanja poslovnih udjela u društvu s ograničenom odgovornošću darovanjem i/ili nasljeđivanjem, u skladu s hrvatskim poreznim propisima te sudskoj i poslovnoj praksi, kao i praksi porezne uprave. Detektirani izazovi i odabrana pitanja stavljaju se u kontekst izazova identificiranih u usporednom pravu te se iznose prijedlozi poboljšanja regulatornog okvira u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: obiteljska društva; Zakon o porezu na dohodak; poslovni udio u društvu s ograničenom odgovornošću; darovanje poslovnog udjela; nasljeđivanje poslovnog udjela.

Edita Čulinović-Herc, PhD, Full Professor with Tenure, University of Rijeka, Faculty of Law

Nataša Žunić Kovačević, PhD, Full Professor with Tenure, University of Rijeka, Faculty of Law

Viktorija Pisačić, Univ. mag. iur., Assistant, University of Rijeka, Faculty of Law

CHALLENGES AND SELECTED ISSUES IN THE TAX TREATMENT OF BUSINESS TRANSFERS IN FAMILY ENTERPRISES

Summary

The tax aspects of transferring a business to the next generation within family enterprises significantly influence the founder's decision regarding both the choice of successor and the method of transfer. In Croatia, as in many other jurisdictions, family members are granted certain tax advantages in connection with the donation and/or inheritance of a founder's business assets. This paper analyses the tax treatment applicable to family members upon the acquisition of shares in a limited liability company (LLC) through donation and/or inheritance, in accordance with Croatian tax legislation, judicial and commercial practice, and the practice of the Tax Administration. The identified challenges and selected issues are considered in the context of challenges observed in comparative law, and recommendations are proposed for improving the regulatory framework in the Republic of Croatia.

Keywords: family enterprises; Income Tax Act; shares in LLC; gift of a share in LLC; inheritance of shares in LLC.

Dr. sc. Sandra Laleta, redovita profesorica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet
Dr. sc. Karla Kotulovski, docentica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

MOGUĆNOST DRUKČIJEG UREĐENJA RADNOG VREMENA: ČLANOVI OBITELJI KAO „AUTONOMNI RADNICI“ U OBITELJSKIM DRUŠTVIMA

Sažetak

Obiteljska društva predstavljaju specifičan organizacijski i upravljački kontekst u kojem se isprepliću obiteljski i poslovni odnosi. Fleksibilno uređenje radnog vremena može biti koristan instrument za postizanje ravnoteže između privatnog i poslovnog života zaposlenih u takvim poslovnim sustavima. U središtu istraživanja nalazi se institut drukčijeg uređenja radnog vremena za radnike koji samostalno organiziraju svoje radno vrijeme. Hrvatski zakonodavac predvidio je mogućnost odstupanja od općeg režima radnog vremena za određene kategorije radnika, uključujući članove obitelji poslodavca fizičke osobe. Posebna se pozornost u radu posvećuje pojmovnom određenju autonomnih radnika, kriterijima za primjenu odstupanja od općih pravila o radnom vremenu te pitanju mjerenja radnog vremena. Analizira se usklađenost hrvatskog zakonodavstva s Direktivom 2003/88/EZ o organizaciji radnog vremena, kao i relevantna sudska praksa Suda Europske unije, koja inzistira na restriktivnom tumačenju iznimki.

Ključne riječi: obiteljska društva; članovi obitelji; radno vrijeme; autonomni radnici.

Sandra Laleta, PhD, Full Professor, University of Rijeka, Faculty of Law
Karla Kotulovski, PhD, Assistant Professor, University of Rijeka, Faculty of Law

DIFFERENT REGULATION OF WORKING TIME: FAMILY MEMBERS AS „AUTONOMOUS WORKERS“ IN FAMILY ENTERPRISESSummary

Family businesses represent a distinct organisational and managerial context in which family and business relationships are intertwined. Flexible working-time arrangements may serve as a useful instrument for achieving a balance between the private and professional lives of employees in such business systems. At the centre of the analysis is the legal institute of different regulation of working-time arrangements for workers who autonomously organise their working time. The Croatian legislator permits derogations from the general working-time regime for certain categories of workers, including family members employed by a natural person. Particular attention is paid to the conceptual definition of autonomous workers, the criteria for applying derogations from working-time rules, and the issue of measuring working time. The paper also analyses the compatibility of national legislation with Directive 2003/88/EC on the organisation of working time, as well as with the relevant case law of the Court of Justice of the European Union, which insists on a restrictive interpretation of derogations.

Keywords: family business, family members, working time, autonomous workers.

SEKCIJA
UPRAVNO PRAVO

Dr. sc. Marko Šikić, redoviti profesor u trajnom izboru, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet

Dr. sc. Mateja Held, izvanredna profesorica, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet

PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ U PROSTORNOM UREĐENJU I GRADNJI

Sažetak

Zaštita i očuvanje okoliša danas izazivaju sve veću pozornost stručne i šire javnosti, a razgovor o mehanizmima zaštite okoliša uključen je u brojnim područjima, posebno u području prostornog uređenja i gradnje. To je učinjeno i na normativnoj razini, pa bi se primjena mehanizama zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj trebala moći pratiti na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, primarno putem izvješća koja su u nadležnosti određenih javnopravnih tijela. Prostorno uređenje i gradnja moraju se provoditi u skladu s načelima održivog razvoja i zaštite okoliša, pri čemu svi zahvati u prostoru moraju biti usklađeni s prostornim planovima kao obvezujućim pravnim aktima. S ciljem zaštite okoliša, u postupku donošenja prostornih planova nužno je uvažiti sve zahtjeve koji proizlaze iz prava Europske unije, međunarodnih izvora, te posebnog zakonodavstva Republike Hrvatske. Svrha je ovoga rada istražiti primjenjuju li jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave obveze koje su im zadane propisima kojima su uređeni prostorno uređenje i gradnja, te očuvanje i zaštita okoliša. Uključivanje javnosti u spomenute postupke doprinosi jačanju transparentnosti i legitimnosti odluka koje nadležna tijela donose u ovim kompleksnim postupcima. Povezivanjem sustava prostornog uređenja i gradnje sa sustavom zaštite okoliša pridonosi se održivom razvoju pojedine države.

Ključne riječi: prostorno uređenje; gradnja; prostorni plan; procjena utjecaja na okoliš; upravni spor.

Marko Šikić, PhD, Full Professor with Tenure, University of Zagreb, Faculty of Law

Mateja Held, PhD, Associate Professor, University of Zagreb, Faculty of Law

ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT IN SPATIAL PLANNING AND CONSTRUCTION

Summary

The protection and preservation of the environment have become a matter of significant concern for both the professional community and the general public, and discussion of environmental protection mechanisms is particularly prominent in spatial planning and construction. This concern is also reflected at the normative level, as the implementation of environmental protection mechanisms in the Republic of Croatia should be subject to monitoring at the national, regional, and local levels, primarily through reports prepared by competent authorities. Spatial planning and construction must be carried out in accordance with the principles of sustainable development and environmental protection, with all spatial interventions being in accordance with spatial plans as binding legal acts. In the process of adopting spatial plans, it is important to consider all requirements arising from European Union law, international legal instruments, and domestic legislation. The purpose of this paper is to examine whether local and regional self-government units comply with the obligations imposed by spatial planning and construction law, as well as by those pertaining to environmental preservation and protection. Public participation in the mentioned procedures strengthens the transparency and legitimacy of the decisions made by the competent authorities in these complex processes. The integration of spatial planning, construction, and environmental protection contributes to the sustainable development of a country.

Keywords: spatial planning; construction; spatial plan; environmental impact assessment; administrative dispute.

Dr. sc. Sanja Otočan, sutkinja, Visoki upravni sud Republike Hrvatske

IZVANREDNI PRAVNI LIJEKOVI PO POSEBNIM PROPISIMA U PRAKSI VISOKOG UPRAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE

Sažetak

Najčešća svrha izvanrednih pravnih lijekova, kako onih iz Zakona o općem upravnom postupku (u daljnjem tekstu: ZUP), tako i onih iz posebnih zakona, jest zaštita prava stranaka. Njihovo je korištenje uglavnom usmjereno na „popravljanje“ položaja stranke u koji je stavljena odlukom javnopravnog tijela protiv koje se ne može izjaviti žalba. Međutim, u sudskoj se praksi češće nailazi na situacije u kojima ishod postupanja po izvanrednim pravnim lijekovima nije povoljan za stranku, već se pravo ostvareno u upravnom postupku okončanom upravnim aktom smanjuje ili gubi, ponekad i s retroaktivnim učinkom. Najopsežnija praksa Visokog upravnog suda Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: VUS) u vezi s izvanrednim pravnim lijekovima po posebnim propisima odnosi se na primjenu Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (u daljnjem tekstu: ZPHBDR) i Zakona o mirovinskom osiguranju. Ti su zakoni uredili izvanredna pravna sredstva koja se uvelike razlikuju od pravnih sredstava uređenih ZUPom. Cilj je izlaganja prikazati postupanje VUS-a, odnosno razvoj sudske prakse u primjeni izvanrednih pravnih lijekova po posebnim propisima u upravnim stvarima u kojima su stranke najčešće tražile sudsku zaštitu. Primjer izvanrednog pravnog lijeka po posebnom propisu u vezi s kojim je VUS u dva navrata postupao u više stotina predmeta pronalazimo u ZPHBDR-u. Novela ZPHBDR-a iz 2012. (u daljnjem tekstu: ZPHBDR/12) uredila je oglašavanje rješenja ništavim na način koji se razlikuje od tog pravnog sredstva iz ZUP-a. Cilj je propisivanja ništavosti rješenja pod pretpostavkama iz ZPHBDR-a uklanjanje iz pravnog prometa rješenja o utvrđenom statusu i pripadajućim pravima koja sadržavaju određene, po ocjeni zakonodavca teške nepravilnosti (da osoba kojoj se priznaje ili od koje se izvodi status i pripadajuća prava na temelju rješenja nije sudjelovala u obrani suvereniteta Republike Hrvatske u skladu s čl. 2. ZPHBDR-a). Javnopravnom je tijelu u tom postupku dana ovlast preispitivanja činjenica utvrđenih u prijašnjem postupku. Rok za donošenje rješenja o oglašavanju ništavim rješenja bio je godinu dana od dana stupanja na snagu ZPHBDR/12. Nakon opredjeljenja Ustavnog suda Republike Hrvatske da ne odgovori na pitanje (ne)ustavnosti takvog zakonskog rješenja, VUS je u postupcima koji su uslijedili nakon ukidajućih odluka Ustavnog suda u povodu ustavnih tužbi tužitelja koji su izgubili status i odgovarajuća prava primjenom čl. 42. ZPHBDR/12 pošao od suverenog prava zakonodavca da uredi priznavanje određenog statusa pojedinim kategorijama osoba, odnosno prava koja iz njega proizlaze, a što uključuje i pravo određivanja uvjeta i načina ostvarivanja tih prava, uz ograničenja koja proizlaze iz Ustava Republike Hrvatske. Razmatrajući konkretne slučajeve u tom svjetlu te utvrđujući u svakom pojedinom slučaju ulazi li tužitelj u kategoriju osoba čija je stečena prava, odnosno legitimna očekivanja, zakonodavac zaštitio kasnijim

zakonom (čl. 139. Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji iz 2017. – na kojemu Ustavni sud temelji svoj stav o nedopustivosti stavljanja izvan snage pravomoćnih rešenja na temelju čl. 42. ZPHBDR/12), VUS je zaključio kako ne samo da nije bilo pravne zapreke za donošenje rješenja na temelju čl. 42. ZPHBDR/12 već je i donošenje takvih rješenja, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, odražavalo volju zakonodavca izraženu čl. 42. ZPHBDR/12, čija nesuglasnost s Ustavom nije utvrđena u postupku pred Ustavnim sudom. VUS je smatrao da u vrijeme donošenja rješenja primjenom čl. 42. ZPHBDR/12 nisu postojale ustavnopravne zapreke za primjenu tog članka niti su nakon donošenja rješenja nastupile okolnosti koje bi opravdale stavljanje izvan snage takvih rješenja. Takav je pristup potvrdio i Vrhovni sud Republike Hrvatske, koji je u povodu zahtjeva Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude ukinuo dvije presude VUS-a (suprotne naprijed navedenom) koje su donesene u izvršenju odluka Ustavnog suda, a od kojih je VUS u međuvremenu odstupio.

Ključne riječi: izvanredni pravni lijekovi; posebni propisi; ništavost; Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

Sanja Otočan, PhD, Justice, High Administrative Court of the Republic of Croatia

EXTRAORDINARY LEGAL REMEDIES UNDER SPECIAL LEGISLATION IN THE CASE LAW OF THE HIGH ADMINISTRATIVE COURT OF THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

The most common purpose of extraordinary legal remedies, whether those provided under the General Administrative Procedure Act (hereinafter: GAPA) or those prescribed by special legislation, is the protection of parties' rights. Their use is primarily aimed at "correcting" the legal position in which a party has been placed by a decision of a public authority against which no appeal is available. However, judicial practice more frequently reveals situations in which proceedings initiated by extraordinary legal remedies do not result in an outcome favorable to the party; rather, a right previously acquired in administrative proceedings concluded by an administrative act is reduced or extinguished, at times even with retroactive effect. The most extensive body of case law of the High Administrative Court of the Republic of Croatia (hereinafter: HAC) concerning extraordinary legal remedies under special legislation relates to the application of the Act on the Rights of Croatian Homeland War Veterans and Members of Their Families and the Pension Insurance Act. These statutes introduced extraordinary remedies that differ substantially from those regulated under the GAPA. The purpose of this presentation is to outline the approach adopted by the HAC and to trace the development of its case law concerning the application of extraordinary legal remedies under special legislation in those administrative matters in which parties most frequently sought judicial protection. An example of an extraordinary legal remedy under special legislation, in relation to which the HAC adjudicated several hundred cases on two separate occasions, is found in the Act on the Rights of Croatian Homeland War Veterans and Members of Their Families (hereinafter: the Veterans' Act). The 2012 amendments to the Veterans' Act introduced a specific mechanism for declaring decisions null and void, differing from the corresponding remedy under the GAPA. The purpose of declaring a decision null and void under the conditions prescribed by the Veterans' Act was to remove from the legal order decisions establishing veteran status and the associated rights where such decisions contained serious irregularities, as assessed by the legislature—namely, where the person granted such status (or from whom the status and related rights were derived) had not participated in the defence of the sovereignty of the Republic of Croatia within the meaning of Article 2 of the Act. In such proceedings, the competent public authority was granted the power to re-examine the facts established in the earlier procedure. The time limit for adopting a decision declaring a prior decision null and void was one year from the entry into force of the 2012 amendments. Following the decision of the Constitutional Court of the Republic of Croatia not to find the relevant statutory provisions unconstitutional, the HAC—adjudicating cases that followed the Constitutional Court's quashing

decisions rendered upon constitutional complaints lodged by claimants who had lost their status and corresponding rights pursuant to the 2012 amendments—proceeded from the premise that the Croatian legislature enjoys sovereign authority to regulate the recognition of specific legal statuses and the rights deriving therefrom. This authority includes the power to determine the conditions and modalities for the exercise of such rights, subject to the limitations arising from the Constitution. In examining individual cases from this perspective, and in determining in each instance whether the claimant belonged to a category of persons whose acquired rights or legitimate expectations were protected by subsequent legislation (in particular the 2017 Veterans' Act, upon which the Constitutional Court based its position concerning the inadmissibility of setting aside final decisions pursuant to the 2012 amendments), the HAC concluded that there had been no legal impediment to the adoption of decisions under the 2012 amendments. On the contrary, given the facts, the adoption of such decisions reflected the legislative intent expressed therein, the constitutionality of which had not been called into question in proceedings before the Constitutional Court. The HAC further held that, at the time when the contested decisions were adopted, no constitutional obstacles existed to the application of the relevant provisions, nor had subsequent circumstances arisen that would justify setting aside those decisions. This approach was subsequently confirmed by the Supreme Court of the Republic of Croatia, which, upon an extraordinary request for review of the legality of a final judgment lodged by the State Attorney's Office, quashed two judgments of the HAC that had been rendered in execution of Constitutional Court decisions and from which the HAC had, in the meantime, departed.

Keywords: extraordinary legal remedies; special legislation; nullity; Act on the Rights of Croatian Homeland War Veterans and Members of Their Families.

Ljiljana Karlovčan - Đurović, sutkinja, Visoki upravni sud Republike Hrvatske

NAJČEŠĆE POGREŠKE JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE U POSTUPKU DONOŠENJA OPĆIH AKATA

Sažetak

Cilj ovog izlaganja jest ukazati na najčešće pogreške koje jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave čine pri donošenju općih akata, a koje su uočene u dugogodišnjoj praksi Visokog upravnog suda Republike Hrvatske. Takve se pogreške najčešće očituju u donošenju općih akata od neovlaštenog donositelja, neobjavljivanju općeg akta na zakonom propisan način, nepostojanju pravne osnove za donošenje općeg akta, prekoračenju ovlasti propisanih zakonima na temelju kojih se opći akti donose te u neprovođenju savjetovanja s javnošću.

Ključne riječi: donositelj; objava; pravna osnova.

Ljiljana Karlovčan - Đurović, Justice, High Administrative Court of the Republic of Croatia

THE MOST COMMON ERRORS OF LOCAL AND REGIONAL SELF-GOVERNMENT UNITS IN THE PROCESS OF ADOPTING GENERAL ACTS

Summary

The aim of this presentation is to identify the most common errors committed by local and regional self-government units in the process of adopting general acts, as observed in the long-standing jurisprudence of the High Administrative Court of the Republic of Croatia. These errors most frequently manifest in the adoption of general acts by unauthorized bodies, failure to publish a general act in the manner prescribed by law, the absence of a proper legal basis for its adoption, the exceeding of statutory powers on the basis of which general acts are enacted, and the failure to conduct mandatory public consultation procedures.

Keywords: adopting authority; publication; legal basis.

Tamara Bogdanović, univ. spec. iur., sutkinja, Upravni sud u Zagrebu

ZABRANA DISKRIMINACIJE PREMA PRAKSI EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Sažetak

Cilj je ovoga rada istražiti temeljna načela i kriterije na osnovi kojih Europski sud za ljudska prava postupa pri procjeni i donošenju zaključka o tome je li u konkretnim slučajevima došlo do povrede zabrane diskriminacije. Nadalje, radom se nastoji utvrditi na koja je pitanja potrebno odgovoriti pri provođenju testa diskriminacije, kao i na kome je teret dokazivanja, te koje je zaključke moguće donijeti na temelju uvida u izabrane presude Europskog suda za ljudska prava iz područja upravnog prava.

Ključne riječi: Europski sud za ljudska prava; zabrana diskriminacije; oblici diskriminacije; test diskriminacije; upravno pravo.

Tamara Bogdanović, Univ. spec. iur., Judge, Administrative Court in Zagreb

NON-DISCRIMINATION IN THE PRACTICE OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Summary

The aim of this paper is to analyse the basic principles and criteria on the basis of which the European Court of Human Rights makes assessments and determines whether, in specific cases, there has been a violation of non-discrimination. Furthermore, the paper seeks to determine which questions must be addressed when applying the discriminatory test, which party bears the burden of proof, and what conclusions may be drawn from selected judgements of the European Court of Human Rights in the field of administrative law.

Keywords: European Court of Human Rights; non-discrimination; forms of discrimination; discrimination test; administrative law.

Dr. sc. Dario Đerđa, redoviti profesor u trajnom izboru, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

Dr. sc. Stjepan Gadžo, izvanredni profesor, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

UPRAVNI UGOVORI U HRVATSKOJ: 15 GODINA NEOSTVARENIH OČEKIVANJA

Sažetak

Cilj je ovoga rada analizirati je li, i u kojoj mjeri, ideja unošenja instituta upravnog ugovora u domaći pravni sustav ostvarena na normativnoj razini. Istražuju se postavke općeg pravnog režima upravnih ugovora koje ograničuju širu primjenu ovog instituta u praksi te se ukazuje na primjere neprikladne primjene upravnih ugovora u posebnim upravnim područjima. U radu se najprije ukazuje na razloge uvođenja upravnih ugovora u hrvatski pravni sustav, a zatim se analizira njihov opći pravni režim utvrđen Zakonom o općem upravnom postupku. Raščlanjuje se pravno uređenje upravnih ugovora u posebnim upravnim područjima, uključujući i primjere ugovora o čijoj se pravnoj prirodi kao upravnih ugovora očitovala sudska praksa. U zaključku se ocjenjuje je li pravna regulacija upravnih ugovora, nakon više od 15 godina primjene toga instituta, ostvarila svoja očekivanja.

Ključne riječi: upravni ugovor; Zakon o općem upravnom postupku; Hrvatska.

Dario Đerđa, PhD, Full Professor with Tenure, University of Rijeka, Faculty of Law
Stjepan Gadžo, PhD, Associate Professor, University of Rijeka, Faculty of Law

ADMINISTRATIVE CONTRACTS IN CROATIA: 15 YEARS OF UNFULFILLED EXPECTATIONS

Summary

The aim of this paper is to examine whether, and to what extent, the idea of introducing the institute of the administrative contract into the Croatian legal system has been realised at the normative level. The paper explores the elements of the general legal regime of administrative contracts that limit the broader use of this instrument in practice and highlights examples of inappropriate application of administrative contracts in specific administrative areas. It first sets out the reasons behind the introduction of administrative contracts into the Croatian legal system and then analyses the general legal framework for such contracts laid down in the General Administrative Procedure Act. Furthermore, it examines the regulation of administrative contracts in special administrative areas, including examples of contracts whose nature as administrative contracts has been addressed in case law. The paper concludes by assessing whether, after more than fifteen years of application, the legal regulation of administrative contracts has fulfilled the expectations associated with this institute.

Keywords: administrative contract; General Administrative Procedure Act; Croatia.

Ivica Šušak, dipl. iur., glavni tajnik, Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet

KVALITETA VISOKOG OBRAZOVANJA KAO JAVNE USLUGE U KONTEKSTU AKREDITACIJE STUDIJA

Sažetak

U radu se razmatra kvaliteta visokog obrazovanja kao javne usluge u Republici Hrvatskoj, polazeći od pretpostavke da se ona u akreditacijskom režimu prvenstveno očituje kroz zakonitost i postupovnu urednost upravnih akata i radnji koje omogućuju početak izvođenja studija i upis pristupnika. Istraživačko pitanje usmjereno je na to u kojoj mjeri postupci inicijalne akreditacije i povezani upravni akti osiguravaju zakonit, postupovno koherentan i vremenski usklađen početak izvođenja studijskog programa te ravnopravnost pristupnika u upisnom postupku. Metodološki, rad kombinira dogmatsko-pravnu analizu i interpretaciju pozitivnog prava, institucionalnu analizu uloge i ovlasti Agencije za znanost i visoko obrazovanje te ministarstva nadležnog za visoko obrazovanje, kvalitativnu analizu relevantnih dokumenata (zakona, podzakonskih akata, izvješća i akata u akreditacijskim postupcima) te analizu različitih modela uređenja visokog obrazovanja radi kontekstualizacije standarda kvalitete. Empirijski dio rada temelji se na studijama slučaja dislociranog sveučilišnog prijediplomskog studija Logopedija Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u Splitu i sveučilišnog diplomskog studija Agronomija Mediterana Sveučilišta u Splitu, odabranih zbog javno dostupne dokumentacije i izostanka relevantne sudske prakse. Nalazi upućuju na odstupanja koja dovode u pitanje proceduralnu predvidljivost i koherentnost (osobito u pogledu upisnih rokova i kanala) te na vremensku neusklađenost upravnih odluka s normativnim pretpostavkama početka izvođenja studija, što slabi preventivnu funkciju vanjskog osiguravanja kvalitete. Zaključno, rad ukazuje na strukturni jaz između normativno postavljenih standarda i provedbene učinkovitosti te predlaže *de lege ferenda* jačanje procesnih jamstva, razradu nadzorne odgovornosti i dodatnu standardizaciju (uključujući digitalnu integraciju) upisnih postupaka radi jačanja zakonitosti, transparentnosti i ravnopravnosti pristupnika.

Ključne riječi: javna usluga; kvaliteta; visoko obrazovanje; akreditacija; posebni upravni postupak.

Ivica Šušak, Dipl. iur., Head Secretary, University of Zagreb, Faculty of Medicine

QUALITY OF HIGHER EDUCATION AS A PUBLIC SERVICE IN THE CONTEXT OF STUDY PROGRAMME ACCREDITATION

Summary

The paper examines the quality of higher education as a public service in the Republic of Croatia, proceeding from the premise that, within the accreditation regime, such quality is primarily manifested through the legality and procedural regularity of administrative acts and related administrative conduct enabling the commencement of programme delivery and the admission of applicants. The research question addresses the extent to which initial accreditation procedures and the associated administrative decisions ensure a lawful, procedurally coherent and timely start of programme implementation, as well as equal treatment of applicants in the admission process. Methodologically, the paper combines dogmatic legal analysis and interpretation of positive law, an institutional analysis of the role and powers of the Agency for Science and Higher Education (ASHE) and the ministry competent for higher education, a qualitative analysis of relevant documents (statutes, secondary legislation, reports, and instruments adopted in accreditation procedures), and an analysis of different governance models of higher education in order to contextualise quality standards. The empirical part relies on two case studies – the dislocated university undergraduate programme in Speech and Language Therapy of the Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, University of Zagreb, implemented in Split, and the university graduate programme “Mediterranean Agronomy” of the University of Split – selected due to the availability of publicly accessible documentation and the absence of relevant case-law. The findings indicate deviations that call into question procedural predictability and coherence (particularly regarding admission deadlines and channels), as well as a temporal misalignment between administrative decisions and the normative prerequisites for the commencement of teaching, thereby weakening the preventive function of external quality assurance. In conclusion, the paper identifies a structural gap between normatively established standards and their practical effectiveness, and, *de lege ferenda*, proposes strengthening procedural safeguards, clarifying supervisory accountability, and further standardising (including through digital integration) admission procedures so as to enhance legality, transparency, and equal treatment of applicants.

Keywords: public service; quality; higher education; accreditation; specific administrative procedure.

SEKCIJA
GRAĐANSKO POSTUPOVNO PRAVO

Dr. sc. Mihajlo Dika, profesor emeritus, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet

OSIGURANJE PARNIČNIH TROŠKOVA PREMA INTERNOM HRVATSKOM PRAVU

Sažetak

U radu se, nakon što se uvodno nastojalo odrediti pojam i *ratio* instituta, sustavno obrađuje institut osiguranja parničnih troškova (aktorske kaucije) prema internom hrvatskom pravu. Pritom su razmotrena pitanja tko su aktivno i pasivno legitimirani subjekti u incidentalnom postupku traženja i odlučivanja o polaganju aktorske kaucije, u kojem se stadiju postupka zahtjev za njezino polaganje treba postaviti, koje su posljedice propuštanja da se on pravodobno postavi, u čemu se kaucija može sastojati, tko odlučuje o njezinu polaganju te može li se i pod kojim uvjetima donesena odluka naknadno izmijeniti. Posebno se razmatra pitanje može li se tužitelju koji je dužan položiti aktorsku kauciju odobriti besplatna pravna pomoć. S time u vezi, ali i na načelnoj razini, otvara se dilema treba li i u kojim slučajevima socijalizirati rizik nemogućnosti naplate troškova postupka od osoba kojima je odobrena besplatna pravna pomoć.

Ključne riječi: aktorska kaucija; osiguranje parničnih troškova; tuženik; tužitelj; Zakon o međunarodnom privatnom pravu.

Mihajlo Dika, PhD, Professor Emeritus, University of Zagreb, Faculty of Law

SECURITY FOR LITIGATION COSTS UNDER CROATIAN DOMESTIC LAW

Summary

After an introductory discussion aimed at defining the concept and the rationale of the institute, the paper systematically examines the institute of security for litigation costs (actor's security deposit) under Croatian domestic law. The analysis addresses the questions of who is actively and passively legitimized in the incidental procedure of requesting and deciding on the actor's security deposit, at what stage of the proceedings the request for its payment should be made, what the consequences are of failing to make the request in due time, what the security may consist of, who decides on its payment, and under what conditions a decision already made may subsequently be altered. Particular attention is given to the issue of whether a plaintiff obliged to provide an actor's security deposit may be granted free legal aid. In connection with this, and also on a more general level, the paper raises the question of whether and in which cases the risk of non-recovery of litigation costs from persons granted free legal aid should be socialized.

Keywords: actor's security deposit; security for litigation costs; defendant; plaintiff; Private International Law Act.

Dr. sc. Mato Arlović, zamjenik predsjednika, Ustavni sud Republike Hrvatske

NAČELA I SPECIFIČNOSTI USTAVNOSUDSKE KONTROLE POREZNIH ZAKONA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sažetak

Porezi su prisilni prihodi države koje ona ubire od poreznih obveznika radi osiguravanja sredstava za financiranje izdataka potrebnih za ostvarivanje javnih i drugih potreba od interesa za državu. Ustav Republike Hrvatske utvrdio je opći (ustavni) okvir za zakonodavno uređenje poreznog sustava. Taj okvir počiva na najvišim vrednotama ustavnog poretka Republike Hrvatske te na načelima jednakosti, pravednosti i razmjerne opterećenosti, s jedne strane, a s druge strane iz samostalnosti i širokim ovlastima zakonodavca da uređuje poreze, uz obvezu pridržavanja ustavnog okvira kako ga je Ustavom propisao hrvatski ustavotvorac. Ustavni sud Republike Hrvatske, u okviru svoje apstraktne kontrole ustavnosti zakona općenito, nadležan je provoditi i ocjenu usklađenosti poreznih zakona s Ustavom. Provodeći ocjenu ustavnosti poreznih zakona s Ustavom, Ustavni sud Republike Hrvatske polazi od općih načela koja su bitna za provedbu te njegove nadležnosti, ali i od specifičnih načela koja se odnose upravo na ocjenu usklađenosti. Ustavni sud Republike Hrvatske o tim je načelima u pojedinim svojim odlukama zauzeo načelna ustavnopravna stajališta, koja su općeobvezujuća za sve na području njegove jurisdikcije.

Ključne riječi: porezi; ustavnopravni okvir; ustavna načela o porezima; Ustavni sud Republike Hrvatske.

Mato Arlović, PhD, Deputy President, Constitutional Court of the Republic of Croatia

PRINCIPLES AND SPECIFIC FEATURES OF CONSTITUTIONAL COURT REVIEW OF TAX LAWS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Summary

Taxes are compulsory revenues collected from taxpayers by the state in order to secure funds for expenditures necessary to meet public and other needs of interest to the state. The Constitution of the Republic of Croatia establishes a general (constitutional) framework for the legislative regulation of the tax system. The framework is based on the highest values of the constitutional order of the Republic of Croatia, as well as on the principles of equality, fairness, and proportionality of the tax burden, on the one hand, and, on the other hand, on the autonomy and broad powers of the legislature in regulating taxation, subject to the obligation to comply with the constitutional framework as prescribed by the Croatian Constitution. Within the scope of its abstract review of the constitutionality of laws in general, the Constitutional Court of the Republic of Croatia is also competent to assess the conformity of tax laws with the Constitution. In conducting constitutional review of tax laws, the Constitutional Court proceeds from and respects general principles relevant to the exercise of this competence, as well as specific principles relating to the assessment of the constitutionality of tax laws. In several of its decisions, the Constitutional Court of the Republic of Croatia has adopted principled constitutional-law positions on these issues, which are generally binding on all within its jurisdiction.

Keywords: taxes; constitutional framework; constitutional principles of taxation; Constitutional Court of the Republic of Croatia.

Dr. sc. Jasnica Garašić, redovita profesorica u trajnom izboru, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

PREKID PARNIČNOG POSTUPKA KAO PRAVNA POSLJEDICA OTVARANJA STEČAJNOG POSTUPKA

Sažetak

Cilj je ovoga rada osvijetliti zakonsku svrhu prekida pokrenutog tuzemnog parničnog postupka (*lis pendens*) uslijed otvaranja tuzemnog stečajnog postupka. U radu se analiziraju pretpostavke koje trebaju biti ispunjene da bi došlo do prekida parnice iz navedenog razloga. U tom smislu razmatraju se različite situacije u kojima je stečajni dužnik u tekućoj parnici u procesnoj ulozi tužitelja, tuženika, suparničara ili umješača. Objasnjava se na koji način predmet spora, neovisno o tome je li riječ o kondemnatornom, konstitutivnom ili deklaratornom tužbenom zahtjevu, mora biti povezan sa stečajnom masom da bi uopće došlo do prekida. U tom je kontekstu ključno razlikovanje je li stečajni dužnik pravna osoba ili fizička osoba (dužnik pojedinac odnosno potrošač). Daje se odgovor na pitanje zašto do prekida parničnog postupka mora doći i u slučaju kada je otvoren stečajni postupak u kojem je određena osobna uprava stečajnog dužnika. Odgovora se i na pitanje može li u svim fazama parničnog postupka doći do njegova prekida. Pored toga, predstavljaju se osnovne karakteristike sudske odluke o prekidu parničnog postupka, nadležnost i sastav suda za donošenje takve odluke, adresati takve odluke te mogući pravni lijekovi protiv donesene odluke o prekidu. Nadalje, istražuju se pravne posljedice prekida parnice uslijed otvaranja tuzemnog stečajnog postupka, duljina trajanja tog prekida i konačno pretpostavke za nastavak prekinutog parničnog postupka.

Ključne riječi: prekid parničnog postupka; stečajni postupak; nastavak prekinutog parničnog postupka.

Jasnica Garašić, PhD, Full Professor with Tenure, Faculty of Law, University of Zagreb

THE STAY OF CIVIL LITIGATION PROCEEDINGS AS A LEGAL CONSEQUENCE OF THE OPENING OF BANKRUPTCY PROCEEDINGS

Summary

The aim of this paper is to shed light on the statutory purpose of the stay of pending domestic civil litigation proceedings (*lis pendens*) due to the opening of domestic bankruptcy proceedings. The paper analyses the conditions that must be met for litigation to be suspended on the aforementioned grounds. In that regard, various situations are examined in which the bankruptcy debtor appears in pending litigation in the procedural role of plaintiff, defendant, co-litigant, or intervenor. It explains how the subject matter of the dispute, regardless of whether the claim is condemnatory, constitutive, or declaratory in nature, must be connected to the bankruptcy estate in order for a stay to occur. In this context, it is crucial to distinguish whether the bankruptcy debtor is a legal person or a natural person (individual debtor or consumer). The paper discusses why pending litigation must be stayed even when bankruptcy proceedings have been opened in which the debtor remains in possession (self-administration). It also addresses the question of whether proceedings may be stayed at all stages of civil litigation proceedings. In addition, the basic characteristics of a court decision ordering the stay of civil litigation proceedings are presented, including the court's jurisdiction and composition for rendering such a decision, the addressees of the decision, and the possible legal remedies against a decision ordering the stay. Furthermore, the legal consequences of the stay of civil litigation proceedings resulting from the opening of domestic bankruptcy proceedings are examined, as well as the duration of the stay and, finally, the conditions for the continuation of the stayed civil litigation proceedings.

Keywords: stay of civil litigation proceedings; bankruptcy proceedings; continuation of stayed civil liquidation proceedings.

Dr. sc. Vesna Rijavec, redovita profesorica, Pravni fakultet Sveučilišta u Mariboru

PREKOGRANIČNI PRELAZ ODLUKA I ISPRAVA PREMA UREDBI O NASLJEĐIVANJU

Sažetak

Rad razmatra ključne mehanizme koje Uredba (EU) br. 650/2012 uvodi radi osiguravanja slobodnog kretanja sudskih odluka, sudskih nagodbi i javnih isprava u području nasljeđivanja unutar Europske unije. Izdvajaju se sljedeći temeljni naglasci: razgraničenje između odluke i isprave, odnosno između suda i drugih tijela koja nisu izjednačena sa sudom; automatsko priznanje; dokazna snaga javnih isprava; uloga javnih bilježnika i sudova; te Europska potvrda o nasljeđivanju. Rasprava se usredotočuje na načelo uzajamnog povjerenja koje omogućuje da se odluke donesene u jednoj državi članici priznaju u drugim državama članicama bez posebnog postupka. Autorica analizira uvjete za proglašenje izvršivosti te ograničene razloge za odbijanje priznanja ili izvršenja (primjerice protivnost javnom poretku). Posebna pozornost posvećena je razlikovanju između priznanja odluka i prihvatanja javnih isprava. Uredba predviđa da strane javne isprave u drugoj državi članici imaju istu dokaznu snagu kao i u državi podrijetla, pod uvjetom da to nije u suprotnosti s javnim poretkom države izvršenja. Analiza obuhvaća i procesne aspekte djelovanja tijela koja izdaju isprave te značenje jedinstvenih kolizijskih pravila (vezanih uz posljednje uobičajeno boravište ostavitelja) za predvidljivost pravnog prometa. Drugi dio rada posvećen je komparativnopravnoj analizi provedbe Uredbe u Sloveniji i Hrvatskoj. Kao ključni instrument prekograničnog djelovanja ističe se Europska potvrda o nasljeđivanju. Ta potvrda omogućuje nasljednicima, zapisovnicima i upraviteljima ostavine da bez dodatnih postupaka dokažu svoj status u svim državama članicama, što značajno ubrzava upise u javne registre (primjerice zemljišnu knjigu). Uredba o nasljeđivanju predstavlja značajan korak prema većoj pravnoj sigurnosti. Ipak, autorica upozorava na određene praktične izazove, osobito u vezi s usklađivanjem s nacionalnim evidencijama nekretnina te pitanjem valjanosti isprava koje nisu izdane od strane sudskih tijela.

Ključne riječi: Uredba (EU) br. 650/2012; nasljeđivanje; prekogranični promet; javne isprave; Europska potvrda o nasljeđivanju; priznanje i izvršenje.

Vesna Rijavec, PhD, Full Professor, University of Maribor Faculty of Law

CROSS-BORDER CIRCULATION OF DECISIONS AND INSTRUMENTS UNDER THE SUCCESSION REGULATION

Summary

This paper examines the key mechanisms introduced by Regulation (EU) No 650/2012 to ensure the free movement of judicial decisions, court settlements and authentic instruments in matters of succession within the European Union. The analysis highlights several central aspects: the distinction between decisions and instruments, as well as between courts and other authorities not equated with courts; automatic recognition; the evidentiary effects of authentic instruments; the role of notaries and courts; and the European Certificate of Succession. The discussion focuses on the principle of mutual trust, which enables decisions issued in one Member State to be recognised in other Member States without special procedures. The author analyses the conditions for enforceability and the limited grounds for refusal (for example, where recognition would be contrary to public policy). Particular attention is devoted to the distinction between the recognition of decisions and the acceptance of authentic instruments. The Regulation provides that authentic instruments drawn up in one Member State shall have the same evidentiary effects in another Member State as they have in the Member State of origin, provided that this is not manifestly contrary to the public policy of the Member State of enforcement. The analysis also addresses procedural aspects concerning the authorities issuing such instruments, as well as the significance of uniform conflict-of-laws rules (linked to the last habitual residence of the deceased) for the predictability of legal transactions. The second part of the paper presents a comparative legal analysis of the implementation of the Regulation in Slovenia and Croatia. As a key instrument facilitating cross-border effects, the paper highlights the European Certificate of Succession. This certificate enables heirs, legatees and administrators of the estate to prove their status throughout all Member States without additional procedures, thereby significantly accelerating registrations in public registers (for example, land registers). The Succession Regulation represents a major step towards greater legal certainty. Nevertheless, the author points to certain practical challenges, particularly regarding the coordination with national property registers and the issue of the validity of instruments not issued by judicial authorities.

Keywords: Regulation (EU) No 650/2012; succession; cross-border circulation; authentic instruments; European Certificate of Succession; recognition and enforcement.

BUDUĆE I UVJETNE TRAZBINE O OVRSI

Sažetak

Rad analizira jedan od važnijih instituta slovenskog ovršnog prava – prijelaz tražbine ili obveze prema članku 24. Zakona o ovrsi i osiguranju (ZIZ). Ta odredba omogućuje da se ovrha dopusti i protiv osobe koja u ovršnoj ispravi nije navedena kao dužnik (ili u korist osobe koja nije navedena kao vjerovnik), pod uvjetom da je došlo do pravnog sljedništva. Time se uspostavlja iznimka od načela stroge formalne legalnosti jer se omogućuje pokretanje ili nastavak ovršnog postupka protiv osobe (ili u korist osobe) koja nije izravno navedena u ovršnoj ispravi. Središnja tema rada jest zahtjev da se prijelaz obveze dokaže javnom ispravom ili po zakonu ovjerenom privatnom ispravom. Autor analizira stroge formalne uvjete koje sudovi zahtijevaju za dokazivanje pravnog sljedništva (primjerice ugovor o ustupu tražbine, nasljeđivanje, statusne promjene trgovačkih društava). Rasprava razlikuje univerzalno pravno sljedništvo (npr. nasljeđivanje, spajanje društava) i singularno pravno sljedništvo (npr. cesija tražbine, preuzimanje duga). Kod singularnog sljedništva ističe se problem dokazivanja prijenosa konkretne obveze na novog dužnika u ovršnom postupku. Članak 24. Zakona o ovrsi i osiguranju omogućuje kontinuitet postupka bez potrebe pokretanja novog parničnog postupka radi utvrđivanja sljedništva, čime se izravno ostvaruje načelo ekonomičnosti i učinkovitosti ovrhe. Rad također kritički razmatra pravna sredstva koja stoje na raspolaganju novom dužniku (prigovor protiv rješenja o ovrsi) kada osporava sam prijelaz obveze ili vjerodostojnost dostavljenih isprava. Posebna situacija nastaje u slučaju međunarodnog nasljeđivanja. Ako je ostavitelj preminuo u Hrvatskoj i tamo se vodi ostavinski postupak, vjerovnik u slovenskom ovršnom postupku može koristiti odluku o nasljeđivanju koja se prema Uredbi o nasljeđivanju priznaje u Sloveniji ili Europsku potvrdu o nasljeđivanju kao ispravu kojom se prema članku 24. Zakona o ovrsi i osiguranju dokazuje prijelaz obveze na nasljednika. Članak 24. Zakona o ovrsi i osiguranju predstavlja nužan instrument prilagodbe ovršnog postupka dinamičnim promjenama u građanskopravnim odnosima. Unatoč prividnoj jasnoći odredbe, sudska praksa pokazuje niz dvojbi, osobito u pogledu pitanja kada se može smatrati da je prijelaz „neposredno dokazan“, a da sud pritom ne prijeđe granicu između ovršnog postupka i postupka u kojem se utvrđuju činjenice.

Ključne riječi: članak 24. Zakona o ovrsi i osiguranju; prijelaz obveze; pravno sljedništvo; ovršna isprava; javna isprava; cesija; procesna legitimacija.

ENFORCEMENT OF FUTURE AND CONDITIONAL CLAIMS

Summary

This paper examines one of the key institutes of Slovenian enforcement law – the transfer of a claim or obligation under Article 24 of the Enforcement and Securing of Civil Claims Act (ZIZ). This provision allows enforcement to be ordered against a person who is not indicated as the debtor in the enforcement title (or in favour of a person not indicated as the creditor), provided that legal succession has occurred. The provision thus constitutes an exception to the principle of strict formal legality, as it allows the initiation or continuation of enforcement proceedings against a person (or in favour of a person) not directly named in the enforcement title. The central issue concerns the requirement that the transfer of obligations must be proven by an authentic instrument or a legally certified private document. The author analyses the strict formal requirements imposed by courts for proving legal succession (for example, assignment of claims, succession through inheritance, or corporate status transformations). The discussion distinguishes between universal legal succession (e.g., inheritance, mergers of companies) and singular legal succession (e.g., assignment of claims, assumption of debt). In cases of singular succession, particular attention is devoted to the problem of proving the transfer of a specific obligation to the new debtor within enforcement proceedings. Article 24 ZIZ ensures the continuity of enforcement proceedings without the need to initiate separate civil litigation to establish succession, thereby directly promoting the principles of procedural economy and efficiency of enforcement. The paper also critically examines the legal remedies available to the new debtor, particularly objections against the enforcement order when the debtor challenges the alleged transfer of the obligation or the authenticity of the documents submitted. A unique situation arises in cases of cross-border succession. If the deceased passed away in Croatia and succession proceedings are conducted there, the creditor in Slovenian enforcement proceedings may rely on either a succession decision recognised in Slovenia under the Succession Regulation or on the European Certificate of Succession as proof, for the purposes of Article 24 ZIZ, of the transfer of obligations to the heir. Article 24 ZIZ serves as an essential instrument for adapting enforcement proceedings to dynamic changes in civil law relationships. Despite the apparent clarity of the provision, judicial practice reveals numerous dilemmas, particularly regarding the question of when the transfer may be considered “directly established” without the court overstepping the boundary between enforcement proceedings and declaratory proceedings.

Keywords: ZIZ, Article 24; transfer of obligations; legal succession; enforcement title; authentic instrument; assignment; procedural standing.

Dr. sc. Marinko Učur, profesor u mirovini, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

STEČENO PRAVO NA STAROSNU MIROVINU, NEADEKVATNO ZAŠTIĆENO

Sažetak

Mirovina je trajna socijalna prestacija u novcu, koja se ostvaruje pod uvjetima i na način propisan zakonom (heteronomnim aktom), na temelju ispunjenosti uvjeta iz obveznog mirovinskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti. Pored mirovine, „na načelima uzajamnosti i solidarnosti... osiguranicima se osiguravaju prava za slučaj smanjenja ili gubitka radne sposobnosti i tjelesnog oštećenja, a članovima njihovih obitelji prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine.“ Pravo na mirovinu neotuđivo je osobno pravo. Riječ je o materijalnom pravu koje se ne može prenijeti na drugoga. Ono se ne može naslijediti, osim u slučaju „dospjelih mirovina koje nisu isplaćene do smrti korisnika.“ Pravo na mirovinu ne može zastarjeti. Može biti predmet ovrhe, „osim obiteljske mirovine koju koriste samo djeca ili djeca i bračni drug, osim radi naplate tražbina po osnovi zakonskog uzdržavanja djeteta.“ U ostvarivanju prava primjenjuje se Zakon o općem upravnom postupku, uz osiguranu sudsku zaštitu prava. Pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navršši 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža. Zakon o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, br. 96/25.) „složen“ je i u određenim odredbama „nedorečen“ pa i nejasan. To se odnosi i na odredbe čl. 85. Zakona o mirovinskom osiguranju o mirovinskom faktoru za starosnu mirovinu koja se isplaćuje za vrijeme zaposlenja do polovice punog radnog vremena, a još više na odredbe čl. 101. istog Zakona o ponovnom određivanju mirovine. U mirovinskom osiguranju osigurani su rizici starosti, invalidnosti i smrti. Novčana primanja po osnovi tih osiguranja dugoročne su naravi. Ta su prava materijalna, osobna, neotuđiva i neprenosiva. Riječ je o stečenim pravima koja se mogu izgubiti samo u slučajevima određenim zakonom. Korištenje tih prava može se ograničiti samo u slučajevima i uz uvjete određene zakonom. Upravo je to predmet ovoga rada.

Ključne riječi: mirovina; novčana prestacija; osobno pravo; stečeno pravo.

Marinko Učur, PhD, Full Professor in retirement, University of Rijeka, Faculty of Law

INADEQUATE PROTECTION OF THE ACQUIRED RIGHT TO AN OLD-AGE PENSION

Summary

A pension is a permanent social cash benefit obtained under the conditions and in the manner prescribed by law (a heteronomous act), based on the fulfillment of requirements from compulsory pension insurance founded on generational solidarity. In addition to the pension “based on the principles of reciprocity and solidarity, insured persons are granted rights in case of reduced or lost working capacity and physical impairment, and members of their families are granted rights in the event of the insured person’s or pension beneficiary’s death.” The right to a pension is an inalienable personal right. It is a material right that cannot be transferred to another person and cannot be inherited, except for “pension payments that became due but were not paid before the beneficiary’s death.” The right to a pension cannot become time-barred and can be subject to enforcement proceedings, “except for a family pension used solely by children or by children and a spouse, except for the collection of claims based on statutory child support obligations.” In the exercise of rights, the provisions of the General Administrative Procedure Act and judicial protection of rights apply. The right to an old-age pension is acquired when the insured person reaches 65 years of age and has 15 years of pensionable service. The Pension Insurance Act (Official Gazette 96/2025) is complex and, in certain provisions, incomplete and even unclear. This applies to the provisions of Article 85 concerning the pension factor for old-age pensions paid during employment up to half of full-time hours, and even more to Article 101, which concerns the recalculation of pensions. Pension insurance covers the risks of old age, disability, and death. The monetary benefits arising from these insurances are long-term, and the rights are material, personal, inalienable, and non-transferable. These are acquired rights, which can only be lost in cases defined by law. The use of these rights can be limited only in cases and under conditions prescribed by law. This is also the subject of this paper.

Keywords: pension; cash benefit; personal right; acquired right.

Dr. sc. Aleksandra Maganić, redovita profesorica, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet
Dr. sc. Slađana Aras Kramar, redovita profesorica, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet

UTVRĐIVANJE IZVANBRAČNE ZAJEDNICE

Sažetak

Izvanbračne zajednice bilježe porast u europskom i domaćem kontekstu. Tijekom desetogodišnjeg razdoblja (2011. – 2021.) njihov je broj u Republici Hrvatskoj porastao za čak 37,65 %. Navedene trendove u društvu prati i postupno priznanje pravnih učinaka takvih zajednica. Zbog toga se kao nužno pitanje pojavljuje utvrđivanje izvanbračne zajednice, posebno uzimajući u obzir njezinu neformalnost kao jedno od bitnih obilježja. Izvanbračna zajednica i njezini učinci aktualizirali su se u sklopu donošenja Obiteljskog zakona iz 2015. godine. Iako je tim Zakonom odgovoreno na neke od problema u praksi, posebice oko vremenskog obilježja tih životnih zajednica, njime nije izriječno imenovan i uređen pravozaštitni put u kojem bi se izvanbračna zajednica morala utvrditi. Osim Obiteljskog zakona iz 2015., neke od učinaka izvanbračne zajednice uređuju i zasebna pravila, propisujući izvanparnični postupak kao sudski postupak koji se provodi radi njezina utvrđivanja. Stoga je cilj ovoga rada analizirati određena postupovnoppravna pitanja utvrđivanja izvanbračne zajednice, koja imaju teorijsku, ali i iznimno značajnu implementacijsko-praktičnu vrijednost u okvirima sudske prakse. Nove okolnosti na doktrinarnoj i normativnoj razini nastupaju donošenjem novog Zakona o izvanparničnom postupku. Pri tome Zakon predstavlja novu kvalitativnu stepenicu u procesnoj doktrini, otvara općenito potrebu preispitivanja odnosa parnične i izvanparnične procedure, posebno uvođenjem dopunskog kriterija pravne prirode građanskopravne stvari.

Ključne riječi: izvanbračna zajednica; parnični postupak; izvanparnični postupak; pravna priroda građanskopravne stvari.

Aleksandra Maganić, PhD, Full Professor, University of Zagreb, Faculty of Law
Slađana Aras Kramar, PhD, Full Professor, University of Zagreb, Faculty of Law

DETERMINATION OF THE EXTRAMARITAL UNION

Summary

Extramarital unions are on the rise in both the European and domestic contexts. Over the ten-year period from 2011 to 2021, their number in Croatia increased by as much as 37.65%. These social trends have been accompanied by the gradual recognition of the legal effects of such unions. Hence, determining the existence of an extramarital union appears necessary, especially in light of the informality as one of its essential characteristics. Extramarital unions and their effects were revisited with the adoption of the 2015 Family Act. Although this Act addressed some of the problems in practice, especially regarding the temporal characteristic of these life unions, it did not explicitly name and regulate the legal protection path for determining the existence of an extramarital union. In addition to the 2015 Family Act, some effects of an extramarital union are also regulated by separate rules that prescribe non-contentious proceedings as the court procedure for establishing its existence. Therefore, the aim of this paper is to analyse certain procedural legal issues related to the determination of an extramarital union, which have both theoretical, significance and considerable practical relevance in judicial practice. New doctrinal and normative developments have arisen with the adoption of the new Non-Contentious Proceedings Act. The NCPA represents a new qualitative step in procedural doctrine, generally opening the need to review the relationship between contentious and non-contentious proceedings, especially through the introduction of an additional criterion based on the legal nature of a civil law matter.

Keywords: extramarital union; contentious proceedings; non-contentious proceedings; legal nature of a civil law matter.

Dr. sc. Jozo Čizmić, profesor u mirovini, Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet

UJEDNAČAVANJE SUDSKE PRAKSE U PARNIČNOM POSTUPKU

Sažetak

Pitanje ujednačavanja sudske prakse problem je u svim pravnim sustavima europsko-kontinentalnog prava u kojima sudska praksa ne predstavlja formalan izvor prava. Ujednačavanje sudske prakse važno je za ostvarivanje pravne sigurnosti, načela zakonitosti i jačanje vladavine prava. Način na koji će se ujednačavati sudska praksa ovisi o velikom broju različitih čimbenika i njihovu kompleksnom *i višesmjernom* odnosu. Autor u radu ukazuje na niz poteškoća u uspostavljanju ujednačene sudske prakse te predlaže moguća rješenja za njezino usklađivanje. Autor posebno ukazuje na nova rješenja u području usklađivanja sudske prakse koja su uvedena Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima (Narodne novine, br. 136/25.), kao i na odredbe Zakona o parničnom postupku koje pridonose ujednačavanju sudske prakse u parničnom postupku.

Ključne riječi: sudska praksa; ujednačavanje; parnični postupak.

Jozo Čizmić, PhD, Full Professor in retirement, University of Split, Faculty of Law

UNIFORMATION OF JUDICIAL PRACTICE IN CIVIL PROCEEDINGS

Summary

The issue of unifying judicial practice is a problem in all legal systems of European continental law, where judicial practice does not represent a formal source of law. Unification of court practice is important for achieving legal certainty, the principle of legality, and strengthening the rule of law. The way in which judicial practice will be standardized depends on a multitude of different factors and their complex and multidirectional relationships. In the paper, the author points out several challenges in establishing uniform court practice and suggests possible solutions for its harmonization. The author particularly points to new solutions in harmonizing case law introduced by the Act and amendments to the Courts Act (Official Gazette, 136/2025), as well as to provisions of the Civil Procedure Act that contribute to harmonizing case law in civil proceedings.

Keywords: case law (court practice); harmonisation; civil procedure.

Dr. sc. Hrvoje Sikirić, redoviti profesor u trajnom izboru, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet

25 GODINA ZAKONA O ARBITRAŽI – IZBOR IZ SUDSKE I ARBITRAŽNE PRAKSE

Sažetak

Zakon o arbitraži iz 2001. godine, donesen po uzoru na Model zakon o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži iz 1985. Komisije Ujedinjenih naroda za međunarodno trgovačko pravo (UNCITRAL), osnovni je izvor hrvatskog arbitražnog prava. On uređuje domaću arbitražu – arbitražu čije je mjesto u Republici Hrvatskoj, u kojoj se odlučuje u sporovima s međunarodnim elementom i bez njega – kao i priznanje i ovrhu arbitražnih pravorijeka te nadležnost i postupanje sudova u vezi s domaćom arbitražom. Povodom 25. godišnjice donošenja tog zakona u radu se daje izbor iz sudske prakse (Trgovački sud u Zagrebu, Županijski sud u Zagrebu, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske i Vrhovni sud Republike Hrvatske) u primjeni njegovih najvažnijih odredbi. Izabrane odluke odnose se na arbitrabilnost, kako u domaćoj, tako i u stranoj arbitraži, ugovor o arbitraži, posebno na rješenja kojima se omekšava zahtjev da ugovor o arbitraži mora biti u pisanom obliku, zatim na arbitražni sud, posebno na nezavisnost i nepristranost arbitara te na nadležnost arbitražnog suda da odlučuje o svojoj nadležnosti. Analiziraju se i izabrana pitanja arbitražnog postupka, posebno načelo ravnopravnosti stranaka, pravorijek (pravičan postupak), posebno pitanje njegova obrazloženja i potpisivanja, tužba za poništaj pravorijeka, posebno dvovrsnost razloga iz kojih se može poništiti pravorijek, priznanje i ovrha pravorijeka, kako domaćeg pravorijeka, tako i priznanje i ovrha stranog pravorijeka te ovrha ugovora o arbitraži.

Ključne riječi: Zakon o arbitraži; domaća arbitraža; sudska praksa.

Hrvoje Sikirić, PhD, Full Professor with Tenure, University of Zagreb, Faculty of Law

25 YEARS OF THE LAW ON ARBITRATION – A SELECTION FROM CASE LAW

Summary

The Law on Arbitration of 2001, modeled after the 1985 UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration, is the fundamental source of Croatian arbitration law. It regulates domestic arbitration – arbitration seated in Croatia, in which disputes with or without an international element are decided, as well as the recognition and enforcement of arbitral awards, and the jurisdiction and procedures of courts in matters related to domestic arbitration. In honor of the 25th anniversary of the Act's adoption, this paper presents a selection of case law (from the Commercial Court in Zagreb, County Court in Zagreb, High Commercial Court of the Republic of Croatia, and the Supreme Court of the Republic of Croatia) applying its most important provisions. The case law selection relates to court decisions concerning arbitrability – in both domestic and foreign arbitration, arbitration agreements, with particular attention to decisions that soften the requirement for an arbitration agreement to be in written form; the arbitral tribunal, specifically the independence and impartiality of arbitrators and the arbitral tribunal's competence to rule on its own jurisdiction; selected issues of arbitral procedure, such as the principle of equality of the parties (due process); the arbitral award, including its reasoning and signing; actions for the annulment of an arbitral award, with emphasis on the two categories of grounds for annulment; the recognition and enforcement of awards, including the enforcement of domestic awards and the recognition and enforcement of foreign awards; and lastly, the enforcement of arbitration agreements.

Keywords: Law on arbitration; domestic arbitration; case law.

Martina Smojver, mag. iur., asistentica, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

TERMINOLOŠKI IZAZOVI I RIZICI UPORABE UMJETNE INTELEGENCIJE U PREKOGRANIČNIM POSTUPCIMA

Sažetak

U prekograničnim građanskim postupcima Europske unije precizno razumijevanje pravne terminologije ključno je za pravilnu primjenu pravila o nadležnosti, mjerodavnom pravu te priznanju i ovrsi, kao i za očuvanje procesne sigurnosti. Generativna umjetna inteligencija, koja se sve češće koristi u pravnoj praksi i istraživanju, donosi nove izazove jer njezini odgovori proizlaze iz statističkih jezičnih obrazaca koji ne odražavaju nužno autonomna značenja pravnih pojmova niti suptilne razlike među europskim pravnim tradicijama. Stoga postoji rizik da se procesni pojmovi poput, primjerice, pojmova „domicil“, „uobičajeno boravište“ ili „mjesto izvršenja konkretne obveze“, prikažu pojednostavljeno, pogrešno prevedu ili kategoriziraju izvan normativnog konteksta. Korištenje generativne umjetne inteligencije u prekograničnim postupcima stoga može rezultirati pogrešnom primjenom relevantnih pravnih pravila. Ovaj rad stoga razmatra kako terminološke varijacije i konceptualne nijanse utječu na interpretativne pogreške koje se mogu pojaviti pri korištenju alata generativne umjetne inteligencije u području međunarodnog privatnog prava i građanskog postupovnog prava Europske unije. Posebna pozornost posvećuje se utjecaju tih pogrešaka na određivanje nadležnosti i razumijevanje kolizijskih pravila u prekograničnim sporovima. Kroz analizu pogrešaka pri tumačenju osnovnih pravnih pojmova relevantnih u prekograničnim građanskim postupcima, u radu se posebno ističu potencijalne posljedice za pravne praktičare i stranke, uključujući pogrešne pravne savjete i proceduralne zastoje. Na temelju tih uvida potiče se izgradnja pouzdanijih pravno-jezičnih resursa te jačanje terminološke pismenosti korisnika.

Ključne riječi: prekogranični postupci; Europska unija; generativna umjetna inteligencija; pravna terminologija.

Martina Smojver, Mag. iur., Assistant, University of Rijeka, Faculty of Law

TERMINOLOGICAL CHALLENGES AND RISKS OF THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN CROSS-BORDER PROCEEDINGS

Summary

In cross-border civil proceedings within the European Union, a precise understanding of legal terminology is crucial for the proper application of the rules on jurisdiction, applicable law, and recognition and enforcement, as well as for safeguarding procedural certainty. Generative artificial intelligence, which is increasingly being used in legal practice and research, introduces new challenges because its responses are derived from statistical language patterns that do not necessarily reflect the autonomous meanings of legal concepts or the subtle differences among European legal traditions. There is therefore a risk that procedural concepts such as “domicile,” “habitual residence,” or “place of performance of the specific obligation” may be oversimplified, mistranslated, or categorized outside their normative context. The use of generative artificial intelligence in cross-border proceedings may consequently result in the misapplication of relevant legal rules. This paper, therefore, examines how terminological variations and conceptual nuances contribute to interpretative errors that may arise when using generative artificial intelligence tools in the fields of private international law and civil procedural law of the European Union. Particular attention is devoted to the impact of such errors on the determination of jurisdiction and the understanding of conflict-of-law rules in cross-border disputes. Through an analysis of errors in the interpretation of fundamental legal concepts relevant to cross-border civil proceedings, the paper highlights the potential consequences for legal practitioners and parties, including incorrect legal advice and procedural delays. Based on these insights, it advocates the development of more reliable legal-linguistic resources and the strengthening of users’ terminological literacy.

Keywords: cross-border proceedings; European Union; generative artificial intelligence; legal terminology.

Dr. sc. Mijo Galiot, naslovni docent, Sveučilište u Splitu, Studij Komunikacija i mediji, sudac, Općinski sud u Splitu
Vanesa Brizić Bahun, dipl. iur., sutkinja, Općinski građanski sud u Zagrebu

PROCESNA OGRANIČENJA PODNOŠENJA TUŽBE ZA NAKNADU ŠTETE U MEDIJSKIM SPOROVIMA

Sažetak

Rad analizira normativni odnos između ispravka informacije i tužbe za naknadu štete prema Zakonu o medijima, s posebnim naglaskom na procesne pretpostavke propisane čl. 22. st. 2. Zakona o medijima. Institut ispravka koncipiran je kao primarni oblik, ali i kao uvjet za ostvarivanje sudske zaštite, dok je naknada štete predviđena tek kao dopunski mehanizam. U radu se ukazuje na probleme koje stvara obveznost prethodnog zahtjeva za ispravak u kombinaciji s kratkim prekluzivnim rokovima, što u praksi rezultira ograničenjem pristupa sudu i odstupanjem od svrhe instituta. Analiza sudske prakse ukazuje da ispravak često djeluje isključivo kao formalna procesna pretpostavka, dok hibridna odgovornost nakladnika dodatno potvrđuje potrebu za preciznim normativnim uređenjem. Zaključuje se da je nužno jasnije definirati sadržaj i granice procesnih pretpostavki propisane čl. 22. st. 2. Zakona o medijima te jasno razgraničiti ulogu ispravka i naknade štete kako bi se osigurala predvidljiva i učinkovita zaštita prava osobnosti u medijskom pravu.

Ključne riječi: ispravak informacije; naknada štete; procesne pretpostavke; pristup sudu; pravo osobnosti.

Mijo Galiot, PhD, Nominal title of Assistant Professor, University of Split, Study of Communication and Media, Judge, Municipal Court in Split
Vanesa Brizić Bahun, dipl. iur., Judge, Municipal Civil Court in Zagreb

PROCEDURAL LIMITATIONS IN FILING FOR DAMAGES IN MEDIA DISPUTES

Summary

This paper analyses the normative relationship between the *corrigendum* and claims for damages pursuant to the Media Act, with special emphasis on the procedural prerequisites prescribed by Article 22, paragraph 2 of the Act. The institute of the *corrigendum* is conceived as the primary form of protection and as a condition for obtaining legal protection, while compensation of damages is foreseen only as a secondary mechanism. The paper outlines the issues arising from the obligation of prior request for a correction in combination with the short preclusive deadlines, which in practice results in limited access to the court and derogation from the purpose of the institute of the *corrigendum*. An analysis of case law shows that the *corrigendum* often functions only as a formal procedural prerequisite, while the hybrid liability of the publisher further confirms the need for a more precise normative regulation. Hence, it is concluded that the content and limits of the procedural prerequisites laid down in Article 22, paragraph 2 of the Media Act must be more clearly defined, and that the role of the *corrigendum* and compensation of damages must be clearly delineated to ensure more predictable and effective protection of personality rights in media law.

Keywords: *corrigendum*; damage claim; procedural assumptions; court access; personal rights.

Dr. sc. Ivan Tironi, sudac, Županijski sud u Splitu

JAVNO IZRICANJE PRESUDE I PRAVNE POSLJEDICE JAVNOG NEIZRICANJA PRESUDE

Sažetak

Javno izricanje presude u parničnom postupku nakon zaključenja glavne rasprave zakonska je, konvencijska i ustavna obveza sudova u Republici Hrvatskoj. Kroz nju se oživotvoruje načelo prava na pošteno suđenje te doprinosi transparentnosti rada sudova, a s time i povjerenju stranaka i javnosti u pravosudni sustav. Pojedini nacionalni građanski postupovni zakoni izričito propisuju obvezu javnog izricanja presude, a neki je ne propisuju. U ovome radu razmotrit će se obje regulative. Ono što je od posebne važnosti jesu pravne posljedice postupanja suprotno propisima koji nalažu javno izricanja presude. Dok se s jedne strane čini da sudovi u Republici Hrvatskoj bez ikakvih pravnih posljedica mogu kršiti zakonsku, konvencijsku i ustavnu obvezu javnog izricanja presuda, ustaljena njemačka sudska praksa, podržana pravnom doktrinom, odriče presudi koja suprotno zakonu nije javno izrečena samo svojstvo egzistentnog pravnog akta. Cilj je ovoga rada osvijestiti problem javnog neizricanja presude te predložiti pravni put zaštite stranaka od takvog protupravnog postupanja sudova.

Ključne riječi: javno izricanje presude; pobožnost; nepostojeća presuda; prividna presuda; pobijanje.

Ivan Tironi, PhD, Judge, County Court in Split

PUBLIC PRONOUNCEMENT OF JUDGMENTS AND THE LEGAL CONSEQUENCES OF FAILURE TO PRONOUNCE A JUDGMENT IN PUBLIC

Summary

The public pronouncement of a judgment in civil proceedings following the close of the main hearing constitutes a statutory, convention-based, and constitutional obligation of courts in the Republic of Croatia. This requirement operationalizes the right to a fair trial and promotes transparency in judicial decision-making, thereby fostering public confidence in the judiciary. While certain national civil procedure statutes expressly mandate the public pronouncement of judgments, others remain silent on this obligation. This article examines both regulatory approaches. Of particular significance are the legal consequences arising from noncompliance with rules requiring public pronouncement. Whereas, in practice, courts in the Republic of Croatia appear able to disregard this statutory, convention-based, and constitutional obligation without discernible legal consequences, established German case law, supported by prevailing legal scholarship, denies a judgment that has not been publicly pronounced in accordance with the law even the status of a legally existent act. The aim of this article is to highlight the systemic problem of non-public pronouncement of judgments and to propose a doctrinal framework for protecting litigants against such unlawful judicial conduct.

Keywords: public pronouncement of judgments; voidability; non-existent judgment; apparent judgment; legal challenge.

Dr. sc. Paula Poretti, izvanredna profesorica, Sveučilište J.J. Strossmayer u Osijeku, Pravni fakultet

TRANSFORMACIJA PROCESNOG PRAVA U INSTRUMENT ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA POTROŠAČA – POUKE IZ PREDMETA C-351/23 GR REAL

Sažetak

U radu se razmatraju teorijske i praktične implikacije presude Suda Europske unije u predmetu C-351/23 GR REAL s. r. o. protiv PO, RT za nacionalne pravne poretke, s posebnim naglaskom na transformaciju procesnog prava u instrument zaštite ljudskih prava potrošača. U predmetnom slučaju okosnicu čini odnos između načela dispozitivnosti parničnog postupka i obveze suda da, *ex officio*, osigura djelotvornu zaštitu prava potrošača. Preispituje se sposobnost nacionalnih sudova da, u okviru tradicionalno postavljenih granica njihove uloge u kontekstu izvansudskih ovršnih postupaka u pogledu hipoteke na nekretnini koja se prodaje na dražbi, osiguraju ostvarivanje prava zajamčenih Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, osobito prava iz čl. 47. Povelje. Analiza presude ukazuje na tendenciju postupnog proširenja standarda sudske intervencije u korist potrošača, čime Sud Europske unije jača njihovu procesnu poziciju i ublažava neravnotežu u odnosu na pravne osobe kao vjerovnike. Pri tome je znakovito da to čini oslanjajući se ne samo na jamstva postupovnih prava u skladu s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima već i na ekvivalente zajamčene u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te judikaturi Europskog suda za ljudska prava. Kako i u kojoj mjeri to utječe na redefiniranje granica između nacionalne procesne autonomije i obveze osiguravanja pune učinkovitosti prava Europske unije razmatra se u zaključku rada.

Ključne riječi: zaštita potrošača; temeljna prava; Direktiva 93/13; postupovni mehanizmi; izvansudska ovrha.

Paula Poretti, PhD, Associate. Professor, J. J. Strossmayer University of Osijek, Faculty of Law

THE TRANSFORMATION OF PROCEDURAL LAW INTO AN INSTRUMENT FOR THE PROTECTION OF CONSUMERS' HUMAN RIGHTS - LESSONS FROM CASE C-351/23 GR REAL

Summary

This paper examines the theoretical and practical implications of the judgment of the Court of Justice of the European Union in Case C-351/23 GR REAL s.r.o.v PO, RT for national legal orders, with a particular emphasis on the transformation of procedural law into an instrument for the protection of consumers' human rights. In the case at hand, the core issue is the relationship between the principle of party autonomy in civil proceedings and the court's obligation to ensure effective protection of consumer rights *ex officio*. It re-examines the capacity of national courts – within the traditionally defined limits of their role in the context of extrajudicial enforcement proceedings regarding a mortgage on real estate sold at auction – to ensure the realization of rights guaranteed by the Charter of Fundamental Rights of the European Union, particularly those under Article 47. The analysis of the judgment indicates a tendency towards the gradual expansion of judicial intervention standards in favour of consumers, whereby the Court of Justice of the European Union strengthens its procedural position and mitigates the imbalance relative to legal entities as creditors. Notably, it does so by relying not only on the guarantees of procedural rights under the Charter but also on equivalent standards as guaranteed in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the jurisprudence of the EctHR. The paper concludes on how and to what extent this affects the redefinition of the boundaries between national procedural autonomy and the obligation to ensure the full effectiveness of EU law.

Keywords: consumer protection; fundamental rights; Directive 93/13; procedural mechanisms; extrajudicial enforcement.

Iva Buljan, mag. iur., sutkinja, Trgovački sud u Zagrebu
Dr. sc. Eduard Kunštek, redoviti profesor u trajnom izboru, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

OKAMOVA BRITVA – IZMEĐU POTREBE POJEDNOSTAVLJIVANJA I OPASNOSTI PRETJERANOG REDUKCIONIZMA

Sažetak

U radu se analizira Okamova britva kao filozofski i metodološki princip te se ispituju mogućnosti i granice njezine primjene u okviru pravnog rasuđivanja. Nakon prikaza povijesnog razvoja i uloge ovoga načela u prirodnim, društvenim i tehničkim znanostima, rad razmatra može li se, i u kojoj mjeri, načelo preferiranja jednostavnijeg objašnjenja primijeniti u građanskim postupcima. Posebna se pozornost posvećuje situacijama u kojima Okamova britva može poslužiti kao korisna heuristika, primjerice u sporovima male vrijednosti, postupcima odlučivanja o privremenim mjerama te u ranom prepoznavanju SLAPP tužbi, kao i kontekstima u kojima je njezina uporaba dvojbena ili nedopuštena zbog zahtjeva procesnih jamstava, tereta dokazivanja i složenosti činjeničnih supstrata. Zaključno se predlaže okvir za opreznu i ograničenu integraciju Okamove britve u pravno odlučivanje, isključivo kao pomoćnog, a ne determinirajućeg kriterija.

Ključne riječi: Okamova britva; utvrđivanje činjenica; procesna jamstva; sporovi male vrijednosti; SLAPP tužbe.

Iva Buljan, Mag. iur., Judge, Commercial Court in Zagreb
Eduard Kunštek, PhD, Full Professor with Tenure, University of Rijeka, Faculty of Law

OCCAM’S RAZOR: BETWEEN THE NEED FOR SIMPLIFICATION AND THE RISK OF EXCESSIVE REDUCTIONISM

Summary

This article examines Occam’s razor as a philosophical and methodological principle and explores the possibilities and limits of its application within legal reasoning. After outlining the historical development of the razor and its role in natural, social, and technical sciences, the paper analyses whether, and to what extent, the principle of favoring simpler explanations can be used in judicial fact-finding. Special attention is given to contexts in which the razor may serve as a useful heuristic, such as small-claims disputes, proceedings for interim measures, and the early detection of SLAPP lawsuits, as well as to situations in which its use is doubtful or inadmissible due to procedural safeguards, evidentiary burdens, and the complexity of factual scenarios. The article concludes by proposing a framework for the cautious and limited integration of the razor into legal reasoning, strictly as an auxiliary rather than determinative criterion.

Keywords: Occam’s razor; fact-finding; procedural safeguards; small claims; SLAPP lawsuits.

BILJEŠKE

